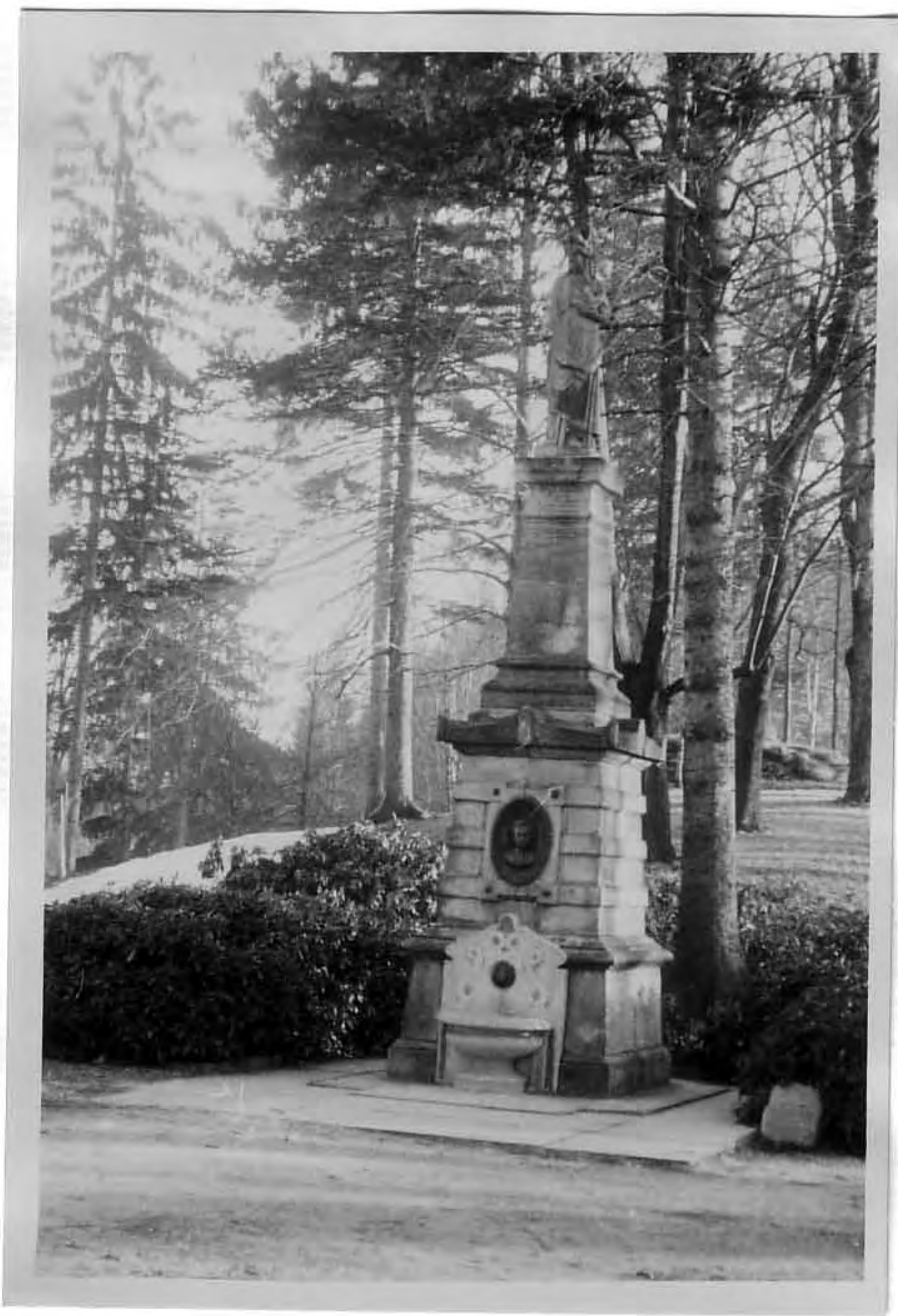

P R A M E N Y

V O K O L Í L Á Z N Í J E S E N Í K

Radim H é d l

III. ZŠ Jeseník, Gottwaldovo nábřeží, třída VII.A

790 01 Jeseník, Čapkova 240

O B S A H

Úvod	3
Materiál a metodika	5
Popis navštívených pramenů	8
- přehledná mapa	9
- abecední seznam pramenů	10
- kmenové listy pramenů	11
- tabulka vydatnosti	57
- mapa s vydatností pramenů	58
- přehled o stavu pramenů	59
- mapa s vyznačením stavu	61
Závěr	62
Přehled literatury	65
Přílohy	67

U V O D

Když jsem byl na podzim minulého roku vyzván, abych pracoval na sběru materiálů k biologické olympiádě, přemýšlel jsem o vhodném tématu. Nejprve jsem chtěl pozorovat střevlíky, potom zjišťovat podíl jednotlivých dřevin v lese, což je v poslední době velmi závažné téma. Myslel jsem ještě na mnoho dalších témat, všechna však byla s nastávající zimou nevhodná či neuskutečnitelná. Potom se mi dostala do ruky špatně čitelná mapka lázeňských pramenů, která mě zaujala. Do té doby jsem vůbec netušil, kolik je pro mne v této oblasti neznámého.

Přestože voda nepatří k živé přírodě, všechny živé organismy jsou na ní přímo závislé a její čistota a ochrana jsou velmi důležité. A voda na povrchu má počátek v prameni. V okolí Lázní Jeseník si v minulosti vody lidé vážili, protože i když není léčivá, napomáhá léčit lidi, kteří pobývají v přírodě, mezi stromy a rostlinami. Lidé se o prameny starali, u každého postavili mohylku nebo zídku, zřídili přístupové chodníky.

Chtěl bych poděkovat svému dědečkovi, který se mnou spolupracoval při získávání podkladů a zavedl mě k mnohému prameni a tatínkovi, který mě na putování k pramenům doprovázel a pomáhal při zpracování materiálů.

M A T E R I Á L   A   M E T O D I K A

S rozvojem lázeňství bylo v druhé polovině minulého století v okolí Lázní Jeseník upraveno více než čtyřicet pramenů. Byly zřízeny pomníky, mohyly, mohylky nebo jen zídky. Prameny byly zpřístupněny lesními chodníky. Podařilo se mi navštívit celkem 37 pramenů. Přes veškerou snahu jsem nenalezl ani nezískal informace o 6 pramenech uvedených na mapce. Ani ta nemusí ještě být úplná.

Při své práci jsem postupoval tak, že jsem s mapkou v ruce obcházel prameny. Po prvních pochůzkách jsem zjistil, že bych potřeboval nějakou odbornou literaturu a podrobnější a přesnější mapu. Prohlédl jsem doma podrobně knihovnu. Našel jsem zajímavé věci o Lázních Jeseník a přírodě, konkrétně k pramenům však nic, co bych již nevěděl. Přesto jsem materiály uvedl do přehledu literatury, někomu by totiž mohly být užitečné. Dále jsem navštívil Městskou lidovou knihovnu, lesní závod Jeseník i Polesí Česká Ves, kam sledovaný prostor patří. Nikde jsem však neobjevil nic konkrétně prospěšného pro doplnění a zpracování údajů.

Při první obchůzce jsem zjišťoval pouze názvy pramenů a zda teče, či ne. Příště jsem si již slovně poznamenal vydatnost, tvary mohyl a další zvláštnosti. Dále jsem se s tatínkem domluvil, že prameny vyfotografujeme. Předtím jsem s fotografováním měl jen malé zkušenosti, tentokrát jsem však dospěl až k vyvolání negativů a jejich zvětšení na fotografie. Jejich kvalita se mi ještě vždy nelíbí, pro krátkost času jsem však již další fotografování nestihl. Základy fotografování jsem však již zvládl a celý proces dokážu dělat sám. K fotografování jsem ještě přidal nákresy desek a nápisů na mohylách. Postupně jsem si tak pořídil malou kartotéku v pérovém bločku, který mohu nosit s sebou. Při posledních návštěvách jsem začal měřit i vydatnost pramenů za pomoci odměrné nádoby a hodinek s sekundovou ručičkou.

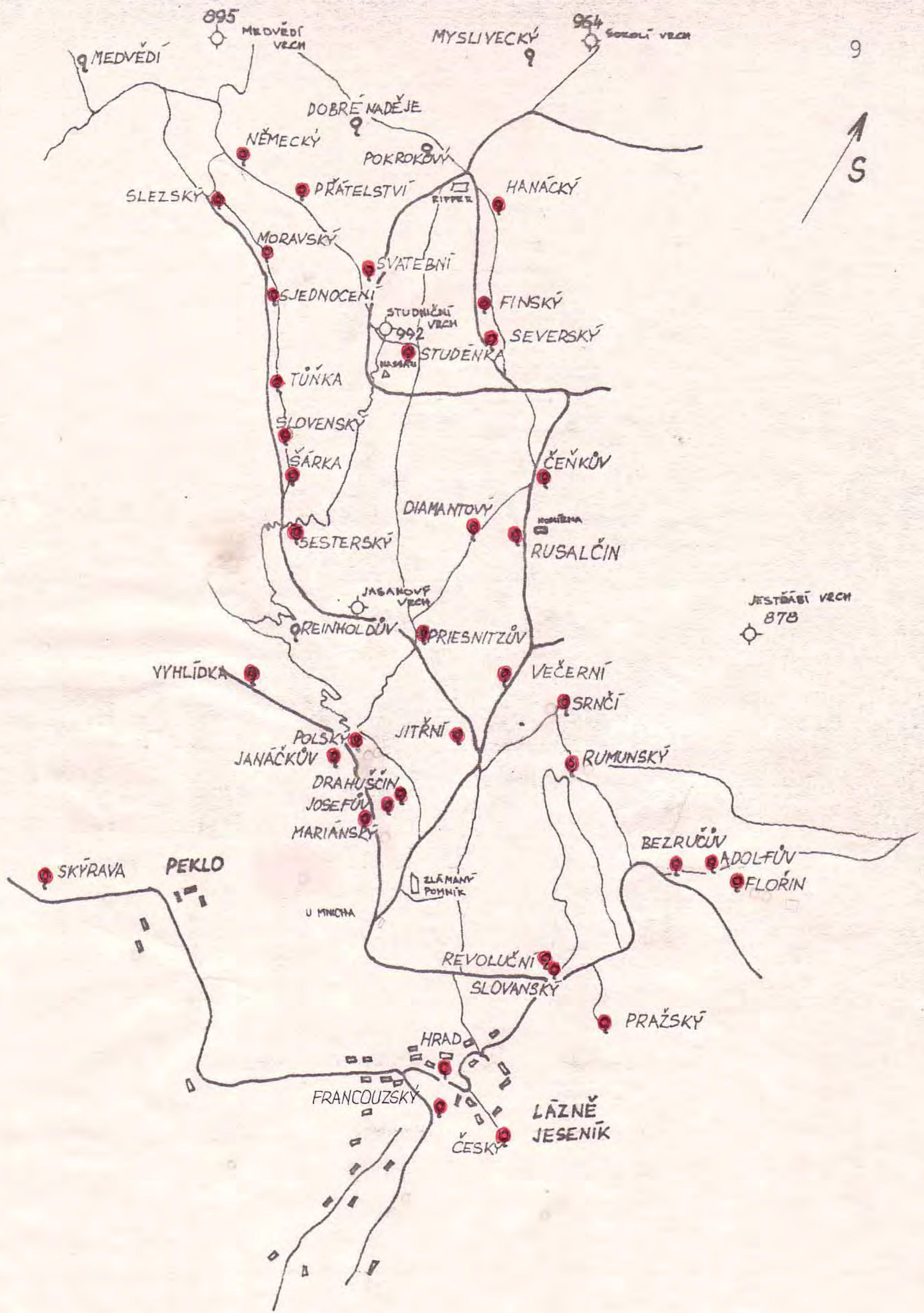
Prameny u udržovaných cest a chodníků jsou snadno přístupné a jejich nalezení nečiní obtíže. Některé z nich jsou vyznačeny v centru Lázní na mapce tzv. rehabilitačního okruhu a jsou proto často navštěvovány. Některé jsem již musel hledat, protože chodníky vyznačené na mapce jsou již dávno zarostlé a nové lesní cesty mají jiné trasy. Většinu však se mi podařilo nalézt. Pomohli mi lesníci a pravidelní návštěvníci a znalci prostoru. Takto jsem našel prameny Severský, Finský, Janáčkův a Srnčí. Některé prameny jsme však s tatínkem hledali přímo detektivním způsobem tak, že jsme křižovali lesem ve snaze nalézt szopy po chodníku a po něm dojít k pramenu. To se nám podařilo u pramenů Přátelství, Německého, Hanáckého a Flořina. Přes spoustu času se to nepodařilo u pramenů Medvědího, Reinholdova, Mysliveckého a Adélina. V některých prostorech je terén téměř neschůdný a tak mi často pomohla jen náhoda a také vytrvalost v hledání.

Velké štěstí jsem měl v tom, že až na jednu z celkem asi deseti návštěv nebyl prakticky žádný sníh, přestože se jednalo o prosinec, leden a začátek února. Chodníky se tak snadno daly nalézt. Vesměs bylo pěkně a slunečno a tak jsem viděl i nové pohledy na okolí Jeseníku. Objevil jsem i dosud mně neznámá místa jako Ripperův kámen, skálu Nassau, torzo chaty na Sůkolím vrchu a další.

Každý list kapitoly o pramenech obsahuje nejprve popis přístupové cesty. I když se nejedná vždy o cestu nejkratší, je natolik jednoduchá, že její použití povede mé následovníky k úspěchu. Já jsem opakovanými pochůzkami často volně lesem získal v prostoru velmi dobrou orientaci a nalézt prameny není pro mě žádný problém. V popisu užívám orientační body, které jsem vyznačil do mapky. Popis pramene obsahuje dále tvar pomníku, mohyly apod., údaje o deskách a nápisech, uspořádání výtoku a odtoku pramene. Zmínuje se o sousedních objektech, stavu okolí a četnosti návštěv. Mrzí mě, že až na výjimky nemám k dispozici letopočty zřízení a obnov.

POPIS NAVŠTÍVENÝCH PRAMENŮ

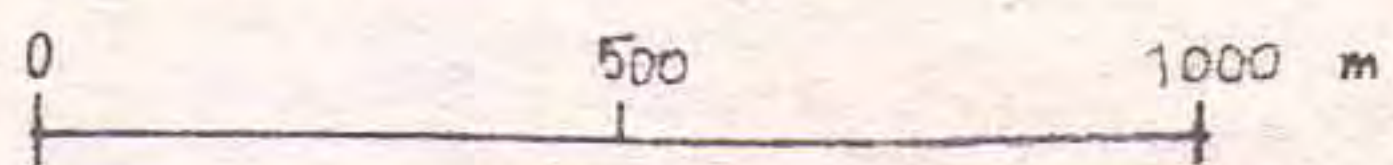

Legenda:

- popsané prameny
- ⊙ nenalezeno

Prameny v okolí lázní Jeseník
Přehledná mapa

A B E C E D N Í   S E Z N A M   P R A M E N Ů

Název pramene	strana
Adolfův	11
Bezručův	12
Čeňkův	13
Český	14
Diamantový, Diamanten Q	16
Drahuščin	17
Finský	18
Flořin	19
Francouzský	20
Hanácký	21
Hrad	22
Janáčkův, Teschner Q, Alois	23
Jitřní	24
Josefův	25
Mariin	26
Moravský, Wiener Q, Vídeň	27
Německý	28
Polský, Polskie źródło	30
Přátelství, Freundschafts	32
Pražský	34
Priessnitzův	35
Revoluční	36
Rumunský	37
Rusalčin	39
Sesterský	40
Severský	41
Sjednocení	43
Skýrava	44
Slezský, Schinndler Q	45
Slovanský	46
Slovenský	47
Srnčí, Smrkový	48
Studénka, Jelení koupel	49
Svatební, Q der Einfracht	51
Šárka	53
Tůňka	54
Večerní	55
Vyhlička	56

A D O L F Ů V   P R A M E N

Příchod z Lázní cestou na Českou Ves. Mineme prameny Revoluční a Slovanský a po půl kilometru chůze odbočuje před prudkou zatáčkou pěšina vlevo do kopce. Půjdeme k Bezručovu pramenu a dáme se zarostlou turistickou cestičkou vpravo. Hledaný pramen je vzdálen asi 70m.

Pomník je skoro 3m vysoký, sestavený ~~maximálně~~ z kamenných kvádrů, spojených cementovou maltou. Desky ani nápisy na mohyle nejsou. Výtok ani odtok nejsou patrné. Kromě Bezručova je v blízkosti ještě Flořin pramen. Okolí je zarostlé křovím a vysokou trávou, terén značně narušen těžbou na konci 70.let. Stav přístupové pěšiny hovoří jen o podprůměrné návštěvnosti. Leptopočty neuvedeny, opravy nezjištěny.

BEZRUČŮV PRAMEN

Příchod z Lázní cestou na Českou Ves. Mineme prameny Revoluční a Slovanský a po půl kilometru chůze odbočuje před prudkou zatáčkou pěšina vlevo do kopce. Asi po 100m je vlevo pramen.

Dominantou pomníku je mramorový blok přes dva metry vysoký, na bocích jej doplňují mramorové zídky. Na pravé straně je mramorová lavička. Na čelní straně je deska s nápisem a letopočtem obnovení, na pravé boční straně je přímo v bloku vytesán nápis s letopočtem. Za pomníkem je nízká skládaná kamenná zídka. Výtok pramene je trubkou, odtok přes kamennou vaničku. Okolí je v průměrném stavu, přístupová cesta rozbahněná. Četnost návštěv je rovněž průměrná. Nejstarší letopočet souvisí s opravou v roce 1891, dále je uveden letopočet další opravy 1961.

*Renoviert von der
Curtcommission, im
Mai 1891*

Č E Ň K Ů V P R A M E N

Příchod z Lázní přes Jižní svah. Na rozcestí U mnicha pravou cestou, kolem Zlámaného pomníku, na dalším rozcestí vpravo. Kolem Večerního pramene na křižovatku cest, pokračovat přímým směrem nové konírny. Po 200m před koncem paseky je odbočka vpravo, po schůdcích. Pramen je 15m pod cestou.

Vyšší zídka z kamene skládaná na sucho má uprostřed mohylku bez označení. Výtok trubkou, odtok přes kamennou vázu. Okolí velmi pěkně upravené, přístup obnoven v roce 1989. Pod pramenem neschůdná mokřina. Velmi často navštěvovaný pramen. Letopočet neuveden žádný.

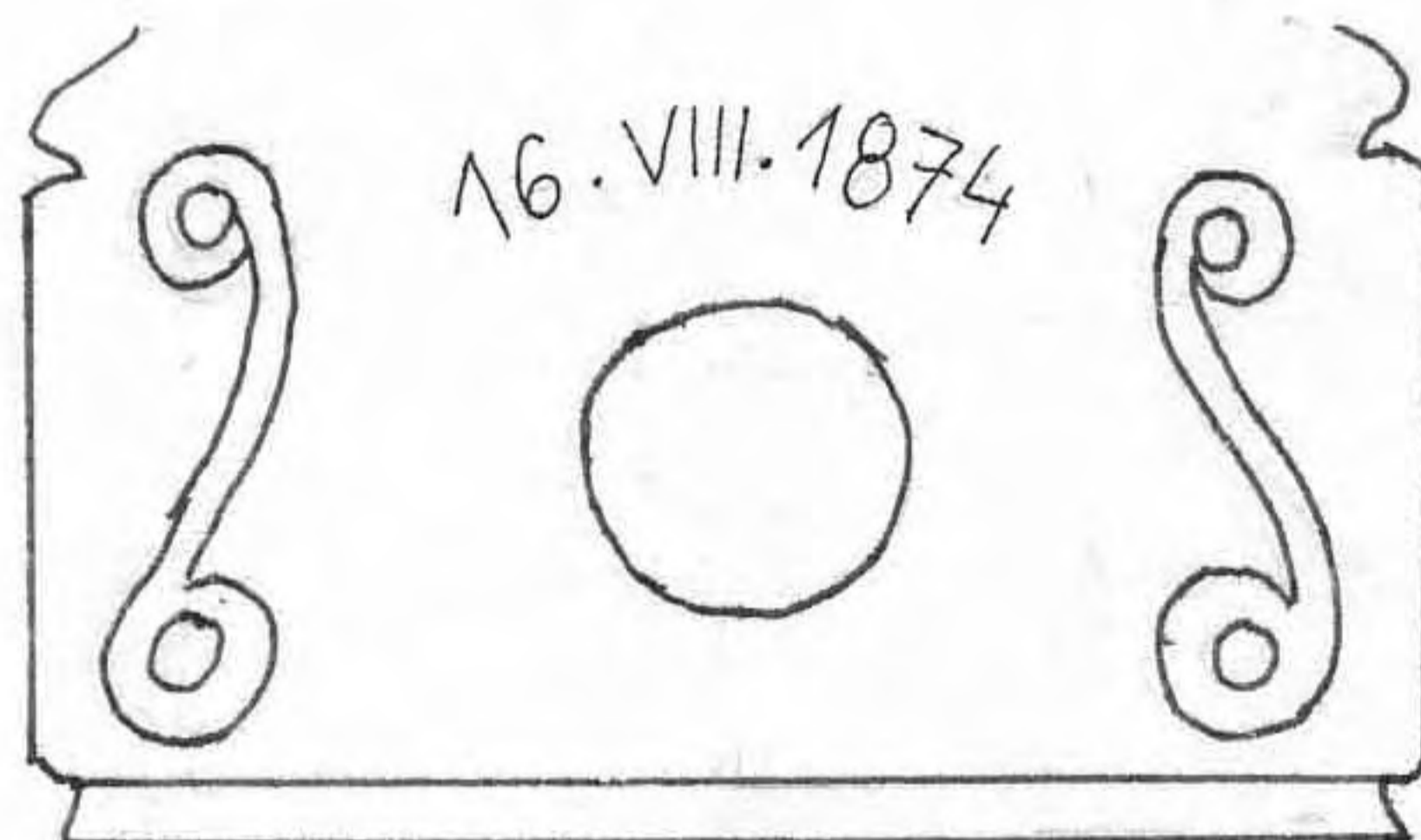
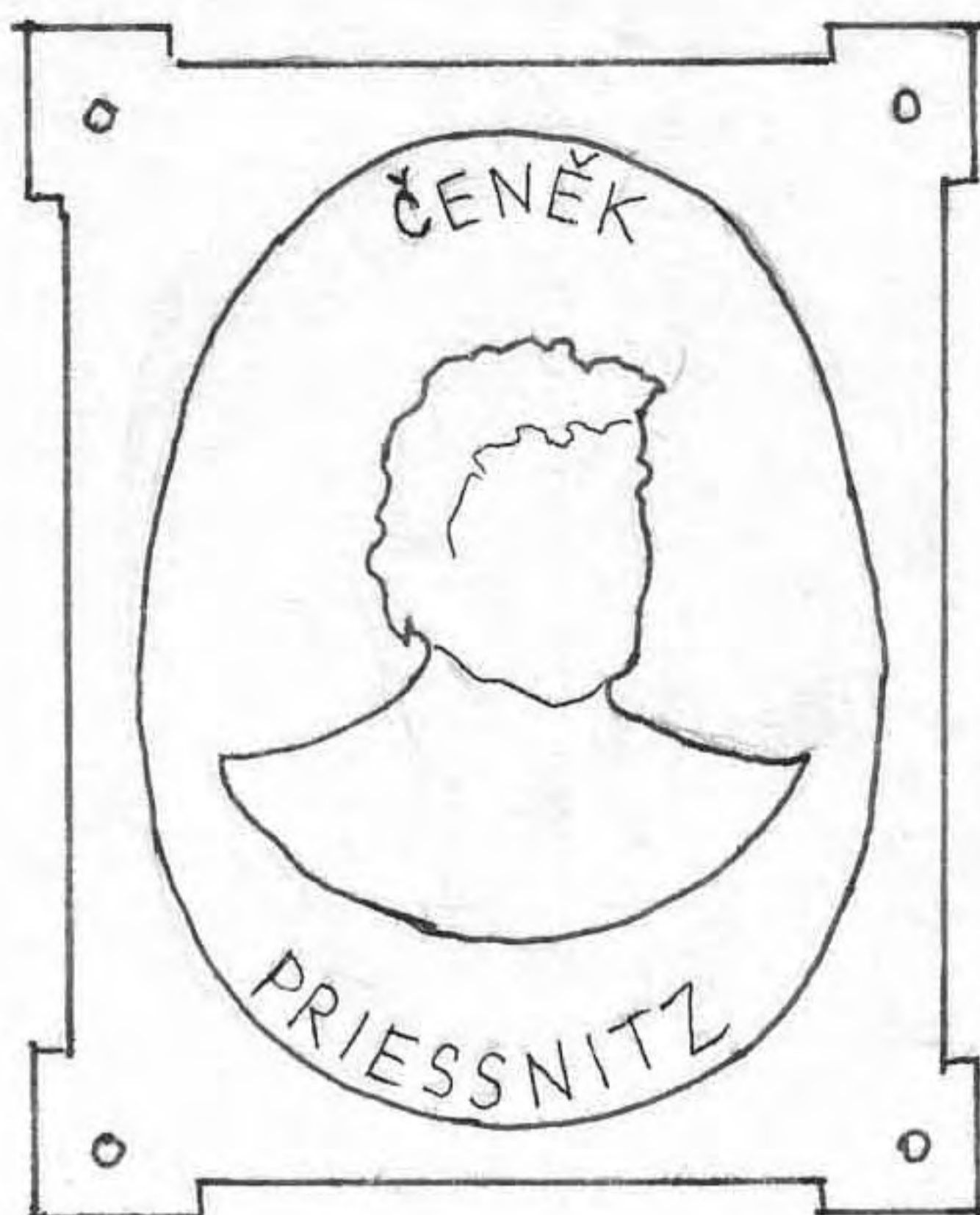

Č E S K Ý P R A M E N

Pramen je jihovýchodně od Priessnitzova sanatoria, naproti dietní jídelně na začátku kolonády.

Pramen vytéká z věžovitého pomníku, jehož autorem je J.V.Myslбек. Na vrcholu pomníku je kovová socha Hygie, uprostřed litý portrét Vincence Priessnitze a dole zdobená mramorová deska s výtokem a velkou mramorovou odtokovou mísou. Na desce je letopočet odhalení pomníku. Na zadní straně pomníku je vsazena deska s verši F.M.Klácela. Pomník je ve velmi dobrém technickém stavu, okolí je rovněž udržováno. Svým umístěním zve pomník návštěvníky lázní k častým návštěvám. Na desce s portrétem Priessnitze je datum odhalení 16.8.1874. Další deska s názvem pomníku nese ještě text: "Český pomník zhotovený sochařem Myslbekem, věnovaný knížetem Lobkowitzem, knížetem Liechtensteinem, hrabětem Schönbornem a j.". Opravy pramene jsou prováděny průběžně.

DIAMANTOVÝ PRAMEN
DIAMANTEN QUELLE

Příchod z Lázní přes Jižní svah. Na rozcestí U mnicha pravou cestou, kolem Zlámaného pomníku, na dalším rozcestí vpravo. Kolem Večerního pramene na křižovatku cest. Pokračujeme přímým směrem k nové konírně. Přímě naproti odbočuje vlevo pěšina kolmo proti svahu. Na konci paseky je před vysokým lesem vpravo asi 20m od pěšiny pramen.

Z nízké kamenné zídky rovnané na suchu vytéká z ocelové trubky pramen. Deska s německým názvem a letopočtem je položena volně na zídce. Odtok je do kamenné jímky. Okolí je silně zarostlé vysokou trávou, v blízkosti jsou dva vývraty. Terén je poškozen těžbou. Pramen je navštěvován jen velmi zřídka, přístup není patrný, není označen. Pramen jsme hledali asi půl hodiny. Letopočet na desce 1910, oznamuje poslední termín opravy. Pro záchranu pramene je nutno co nejdříve provést jeho větší opravu a současně i úpravu přístupové cesty.

Diamanten
Quelle
Renoviert 1910
Kurtcommission

D R A H U Š Č I N   P R A M E N

Příchod z Lázní přes Jižní svah, Umnicha levou cestou směrem na Pomezí. Asi po 250m je vpravo odbočka po několika schodech. Pěšinou do kopce přijdeme po 70m k pramenu.

Pramen je zděný z kamenných kvádrů a cementové malty. Uprostřed je 1,5m vysoká mohyla s mramorovou deskou uprostřed, po bocích jsou dva nesourodé sloupky. Jeden válcový a jeden hranolovitý. Výtok trubkou volně do terénu. V těsné blízkosti se nachází Josefův pramen a cca 100m Mariin pramen. Okolí je v průměrném stavu, pramen je navštěvován a v současné době upravován. Letopočet neuveden.

ČESKOSLOVENSKÉ
STÁTNÍ LÁZNĚ
JESENÍK

DRAHUŠČIN PRAMEN

F I N S K Ý P R A M E N

Příchoď z Lázní přes Jižní svah. Na rozcestí U mnicha pravou cestou kolem zlámaného pomníku, na dalším rozcestí vpravo. Kolem Večerního pramene na křižovatku cest, pokračovat přímým směrem kolem nové konírny. Mineme Čeňkův pramen a hned se dáme vlevo na turistický chodník. Na křižovatce pěti cest pokračujeme přímo. Po 250m odbočuje šikmo vpravo dolů pěšina, dosti zarostlá. Po 50 krocích mineme Severský pramen, dalších 50 kroků nás přivede k pramenu.

Rozpadající se dvoumetrová mohyla skládaná z kamenů na sucho. Těsně za mohylou roste javoň. Deska ani nápisy na pramenu nejsou. Výtok v dolní části mohyly, odtok volně do terénu. Kromě Severského je v opačném směru poněkud dále Hanácký pramen. Okolí i přístup jsou zanedbané, zarostlé travou a křovinami. Provoz je sporadický. Letopočty neuvedeny, opravy nezjištěny.

F L O Ř I N   P R A M E N

Příchod z Lázní cestou na Českou Ves. Mineme prameny Revoluční a Slovanský a po půl kilometru chůze odbočuje před prudkou zatáčkou pěšina vlevo do kopce. Přijdeme k Bezručovu prameni a dáme se zarostlou turistickou cestičkou vpravo. Projdeme kolem Adolfova pramene a procházíme asi 100m mlázím až k mokřině v níž vpravo dole je pramen. Přístup je možný rovněž přímo z hlavní cesty, kde odbočíme za zatáčkou vlevo do kopce, asi po 100m najdeme pramen.

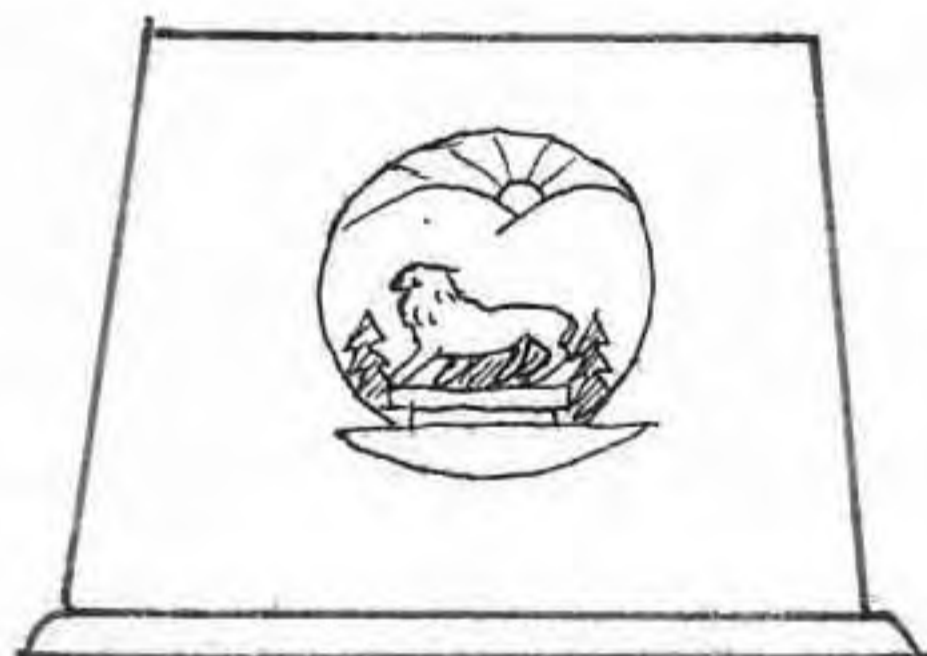
Pramen je ve velmi špatném stavu. Pozůstává z pobořených různě vysokých zdíček dlouhých asi 8m. Výtok ani odtok nenalezen. Deska ani nápisy rovněž. Asi 15m vpravo je vyšší masivní objekt ze skládaných kamennů. Původně se jednalo asi o útulek. Asi 100m západně je Adolfov pramen, 170m tímž směrem Bezručův pramen. Okolí je zanedbané a velmi zamokřelé. Roste zde hodně přeslička a také vzácný osladič. Pramen není navštěvován, letopočty ani údaje o opravách se mi nepodařilo zjistit.

FRANCOUZSKÝ PRAMEN

Pramen je umístěn u přístupové silnice do Lázní Jeseník /Puškinova ulice/, pod novým objektem Balneoproduktu.

K pomníku vystoupíme po sedmi širokých stupních schodiště. Tvoří jej nízký kamenný komolý jehlan a na něm štíhlý kamenný vysoký pylon čtvercového průřezu. Na vrcholu je kovová váza. Na přední straně pylonu je deska se znakem lázní, na horním okraji podstavce je nápis ve francouzštině. Výtok z ocelové trubky ve výklenku podstavce, odtok přes kamennou vaničku s nápisem. Okolí je ve velmi dobrém stavu, pramen se nachází na okraji centra lázní. Navštěvován je velmi často. Letopočet vybudování nezjištěn, oprava proběhla v roce 1961. Jedná se o jeden z nejlépe zachovaných pramenů v okolí Lázní Jeseník, je průběžně udržován.

AU GENIE DE L'EAU FROIDE

PRIESSNITZOVÍ FRANCOUZSKÝ PRAMEN
OBNOVILY ČESKOSLOVENSKÉ STÁTNÍ
LÁZNĚ JESENÍK V ROCE 1961

H A N Á C K Ý P R A M E N

Příchod z Lázní přes Jižní svah. Na rozcestí U mnicha pravou cestou, kolem Zlámaného pomníku, na dalším rozcestí vpravo. Kolem Večerního pramene na křižovatku cest, pokračovat přímým směrem, kolem nové konírny. Mí-
neme Čeňkův pramen a hned se dáme vlevo na turistický
chodník. Na křižovatce pěti cest pokračujeme přímo.
Po 250m je vpravo špatně patrná odbočka na chodník k
pramenům Severskému a Finskému. My však pokračujeme
pocestě dalších 250m a odbočíme volně do terénu, kde
je asi 35m pod cestou hledaný pramen.

Z mohyly je dnes již jen nízké torzo skládaných kame-
nů. Přes ně leží zbytek vývratu - hlavního původce
devastace pramene. Desky ani nápisy nebyly nalezeny.
Rovněž výtok a odtok nejsou patrné. Kromě vzpomenutých
Severského a Finského pramene je při pokračování v ces-
tě tzv. Ripperův kámen a křižovatka turistických cest.
Okolí je zarostlé trávou, jsou zde pařezy z vývratů.
Pramen již není vůbec navštěvován. Letopočty nezjiš-
těny, opravy nejsou zjistitelné.

P R A M E N   H R A D

Uvedený název jsem si vymyslel. Pravděpodobně nejde ani o pramen, spíš o kašnu. Nachází se asi uprostřed paty jižní stěny lázeňské budovy nazývané Hrad. Tro znamená v centru Lázní Jeseník.

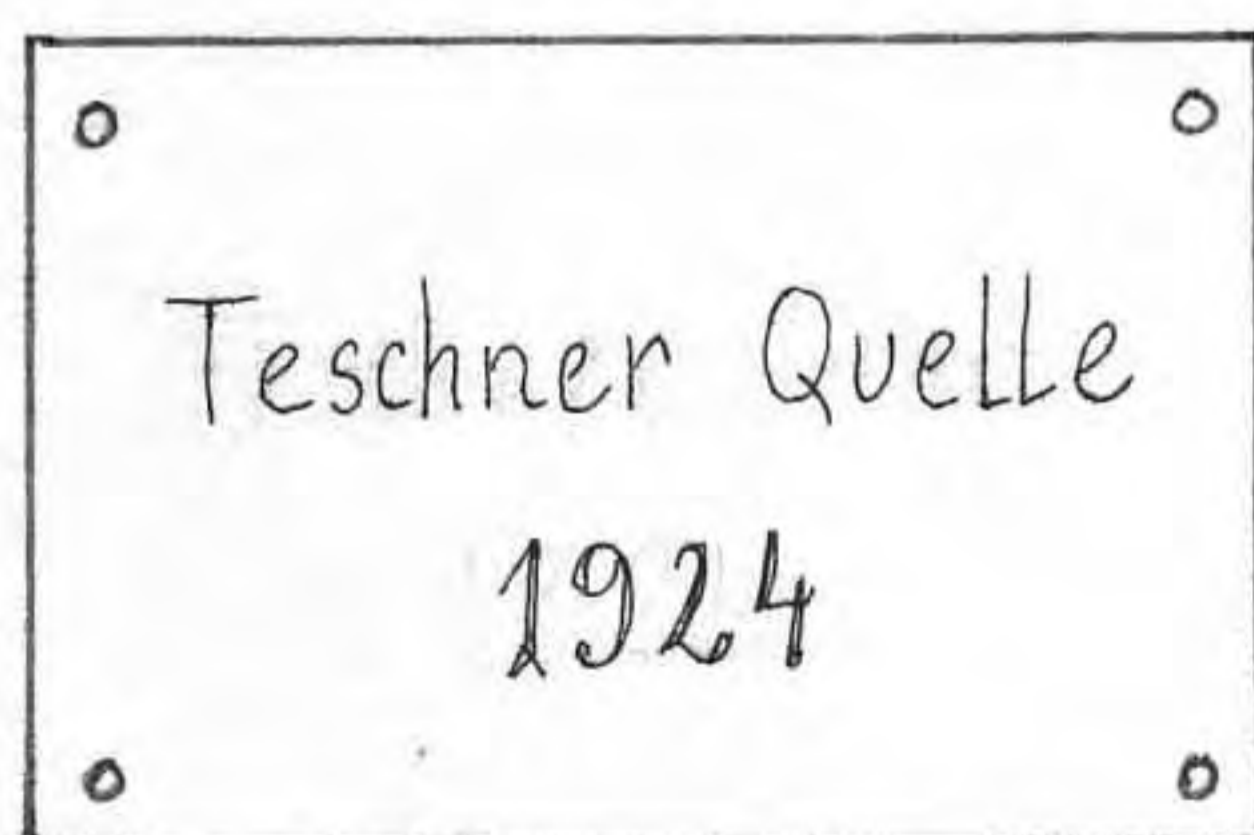
Je tvořen trojúhelníkovou mramorovou asi 1,5m vysokou deskou a kamenným hranolovitým podstavcem stojícím na dvou půlkruhových deskách. Deska, která kdysi byla na podstavci chybí, na horní straně desky na stěně je monogram. Výtok je trubkou z kovové lví hlavy, odtok přes džbán umístěný na podstavci. V sousedství je celá řada dalších zajímavých objektů, mne nejvíc zaujal malý meteorologický altánek a tabule s vyznačením pramenů a lázeňských tras. Návštěvnost je pro centrální polohu vysoká. Letopočet ani údaje o opravách nezjištěny, pramen je v dobrém stavu.

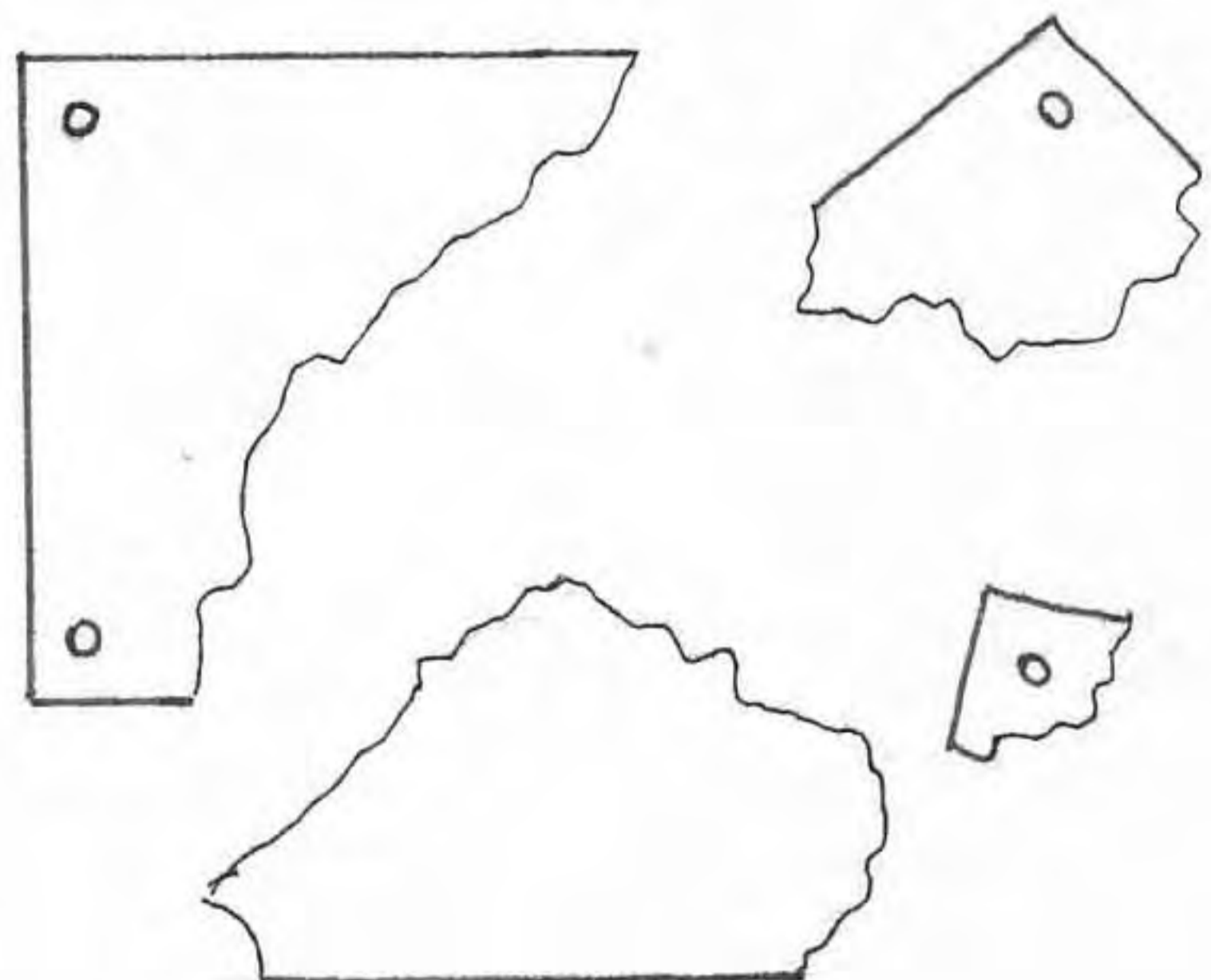
JANÁČKŮV PRAMEN
TESCHNER QUELLE, ALLOISŮV

Příchod z Lázní přes Jižní svah, U mnicha levou cestou směrem na Pomezí. Po 300m je vlevo u cesty Mariin pramen. Od něj se dáme lesem rovno dolů po spádnicí. 150m je paseka, kterou příčně protíná cesta s hlubokými koleji. Celá paseka je zarostlá travinami a na spodní straně silně zamokřelá. V jejím severním /pravém horním/ rohu je opuštěný lom. Pramen najdeme uprostřed dolní části paseky.

Pramen je v dezolátním stavu způsobeném pravděpodobně těžbou a přibližováním těžkými mechanizmy. Je tvořen pobořenou obloukovitou skládanou kamennou zídka. Na ní jsou připevněny zbytky mramorové desky s nápisem a letopočtem. Výtok zrazivělou kovovou trubkou, odtok do malé kamenné jímky. V okolí jsem nenalezl žádné další objekty. Pramen je velmi obtížně přístupný a není proto navštěvován. Letopočet na desce je 1924. Jiné údaje se mi nepodařilo zjistit, jen na mapě Lesního závodu je další název Aloisův pramen. Případná oprava bude velmi náročná.

původní stav

dnešní stav

J I T Ě Ř N Í P R A M E N

Příchod z Lázní, přes Jižní svah, U mnicha pravou cestou kolem Zlámaného pomníku. Na dalším rozcestí vlevo a dále pěšinkou vlevo asi 50m.

2,5m vysoká zděná kamenná mohyla s kamennou stříškou je po stranách doplněna pilířky a nízkými zídkami z kamene a cementové malty. Uprostřed mohyly jsou dvě mramorové desky s nápisy a letopočty. Výtok trubkou, odtok kamennou vaničkou na úrovni terénu. Pramen je velmi často navštěvován, okolí je v dobrém stavu. Nejstarší letopočet je 1842, opravován 1960.

J O S E F Ů V P R A M E N

Přístup z Lázní přes Jižní svah, na křižovatce U mnicha levou cestou směrem na Pomezí. Asi po 250m je vpravo odbočka po několika schodech. Pěšinou do kopce přijdeme po 70m k Drahuščinu pramenu a dalších 10m nad ním je pramen Josefův.

1,5m vysoká mohylky je skládaná z kamenů na sucho. Uprostřed je nová mramorová deska s nápisem názvu pramene a letopočtem. Výtok je ve spodní části mohylky trubkou, odtok do kamenné jímky. Vtěsné blízkosti je pramen Mariin, a již vzpomenutý Drahuščin. Kousek dál je lovecká chata. Okolí je pěkné, přístupová cestička nově upravována. Provoz velký pro výhodnou polohu pramene, patří k nejbližším z centra lázní. Nejstarší letopočet je datům obnovy 1988. Opravy ještě nejsou úplně dokončeny.

M A R I I N P R A M E N

Příchoď z Lázní přes Jižní sváh, U mnicha levou cestou směrem na Pomezí. Téměř po 300m od rozcestí je vlevo 10m pod cestou pramen.

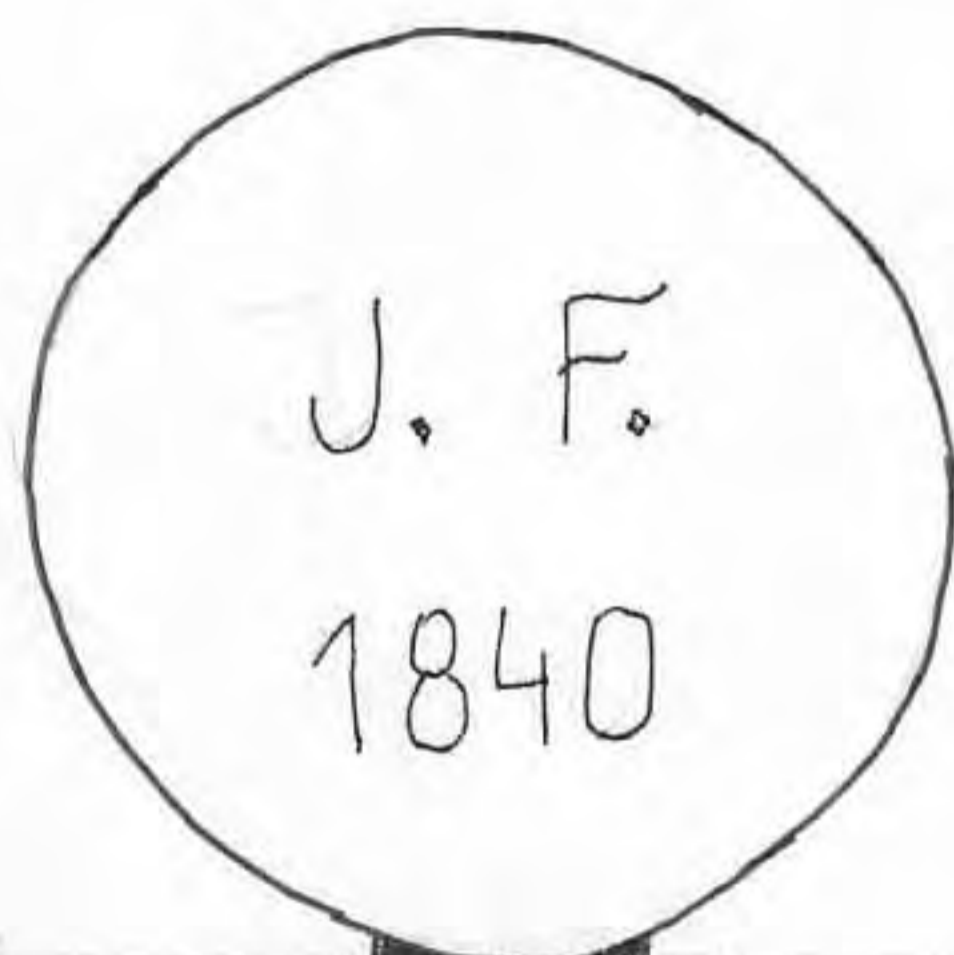
Pramen je upraven do zídky z kamenných kvádrů a cementové malty. Má tvar písmene S. Uprostřed je mramorová deska s názvem pramene a letopočtem postavení, na pravé straně zídky je mramorová deska s názvem správce a letopočtem obnovení. Výtok je trubkou pod střední deskou, odtok do betonové jímky. Asi 100m jsou nad cestou Drahuščin a Josefův pramen. Okolí velmi pěkně upravené, přístup po několika schůdkách. Pramen je velmi často navštěvován. Nejstarší letopočet 1862, obnova 1960, další oprava 1989 bez vyznačení.

MORAVSKÝ PRAMEN
VÍDEŇSKÝ, WIENER QUELLE

Příchod z Lázní přes Jižní svah, U mnicha pravou cestou, kolem Zlámaného pomníku. Na dalším rozcestí vlevo. Procházíme cestou kolem pramenů Priessnitzova, Šárky, Slovenského, Tůňky a Sjednocení. 150m za posledním pramenem odbočuje vpravo šikmo vzhůru pěšina. Po ní dojdeme po 100m k pomníku.

Pramen je sestaven z větších kamenných kvádrů na sucho zaklínovaných plochými kameny. Více než třímetrová mohyla je překryta silnou kamennou deskou s názvem pramene. Na ní je polokoule s monogramem a letopočtem. Po stranách mohyly jsou nižší pilířky a dále obloukové zídky. Výtok trubkou z mohyly na mramorový jehlan s korýtkem volně do terénu. Okolí je ještě v průměrném stavu, pro těžbou a vodní erozí poškozený přístup je však jen zřídka navštěvován. Příchod není označen, chodník však pokračuje dál lesem ke Slezskému pramenu. Místy je zatarasen prořezávkou. Nejstarší a jediný letopočet je na kouli 1840.

N Ě M E C K Ý P R A M E N

Příchod z Lázní přes Jižní svah, U mnicha pravou cestou, kolem Zlámaného pomníku, na další křižovatce vlevo. Po půl kilometru přijdeme k Priessnitzovu pomníku. Za přístřeškem začíná turistický chodník, jdeme po něm šikmo vzhůru pasekou a potom vysokým lesem. Přijdeme na lesní cestu a dáme se po ní vlevo. Cesta se stáčí vpravo a obchází vrchol Studničního vrchu. Mineme Svatební pramen, který je těsně pod cestou vlevo, po 30m odbočíme šikmo dolů pod úhlem asi 30° . Ve vysokém lese s obtížemi najdeme chodník, který vede stále stejným směrem na paseku. Projdeme kolem obnoveného /vlastnoručně/ ~~Svatebního pramene~~ ^{pramene Přátelství} a na druhé straně paseky najdeme pokračování chodníku lesem, kde je již patrný. Les je zde velmi zanedbaný, kromě vývrátů musíme překonávat i volně ponechanou prořezávku. Po 250m místy akrobatického výkonu je větší množství velkých vývrátů. Při systematickém pátrání se nám pod dvěma vývraty podaří zídku pramene najít. My jsme pramen hledali tak, že jsme se z konce cesty před Slezským pramenem dali kolmo proti svahu až jsme našli chodník. Asi po 200m chůze po něm jsme pramen našli.

Nízká kamenná skládaná zídka je asi 7m dlouhá. Přes ni leží dva velké vývraty. Desky ani nápisy nenalezeny. Výtok uprostřed je téměř zničen, odtok nedochován. V blízkosti je asi 100m západním směrem Slezský pramen a jihovýchodním směrem pramen Přátelství. Okolí je ve smutném stavu, naprosto neudržované. Obdobně i přístupový chodník, jehož stav přímo znemožňuje návštěvy místa. Jiné údaje nezjištěny.

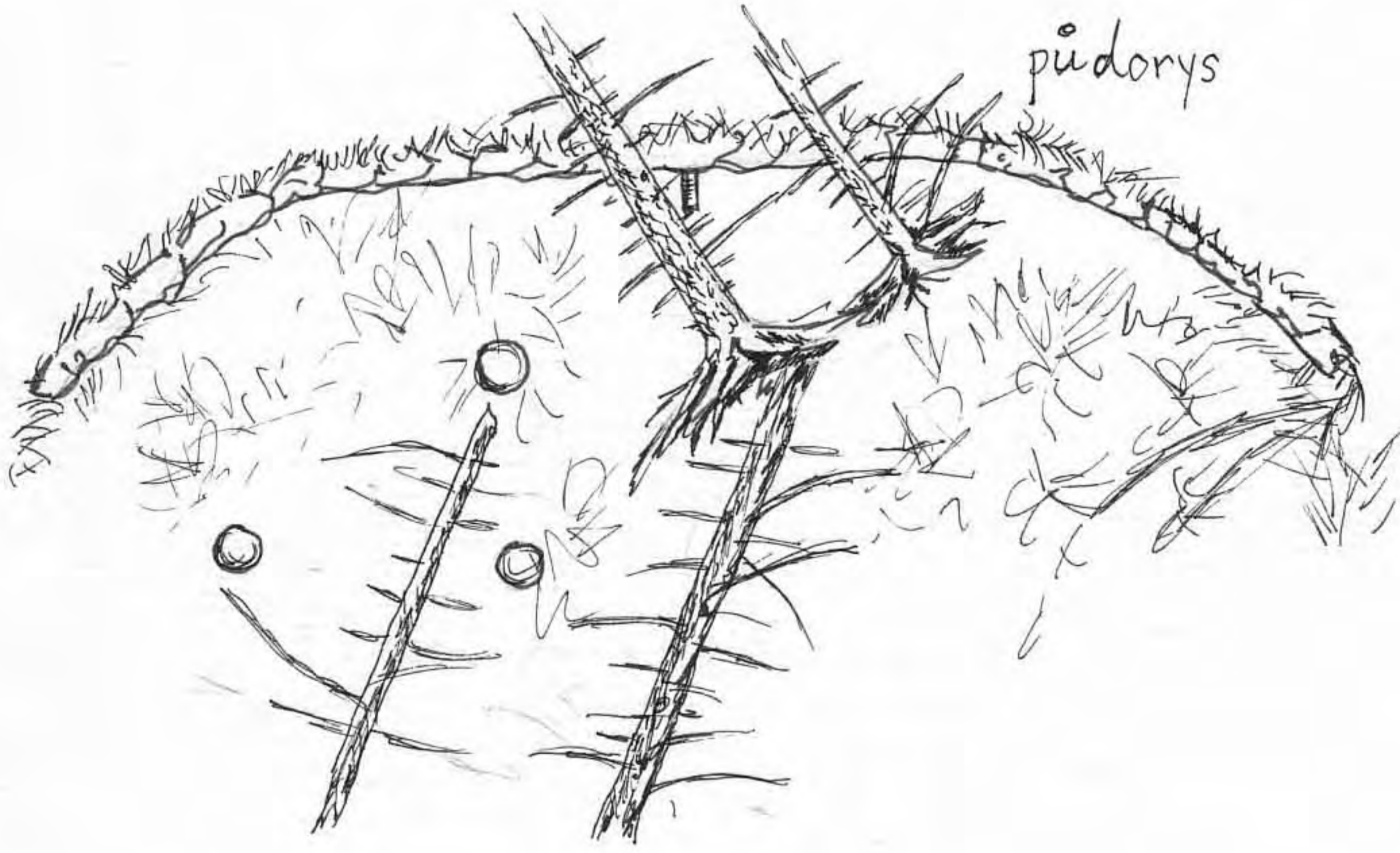
Tento pramen byl nalezen v nejhorším stavu a pokud nemá úplně zaniknout, je nutno provést jeho urychlenou opravu, a to s pomocí mechanizace a koní.

pohled zprava

pohled zleva

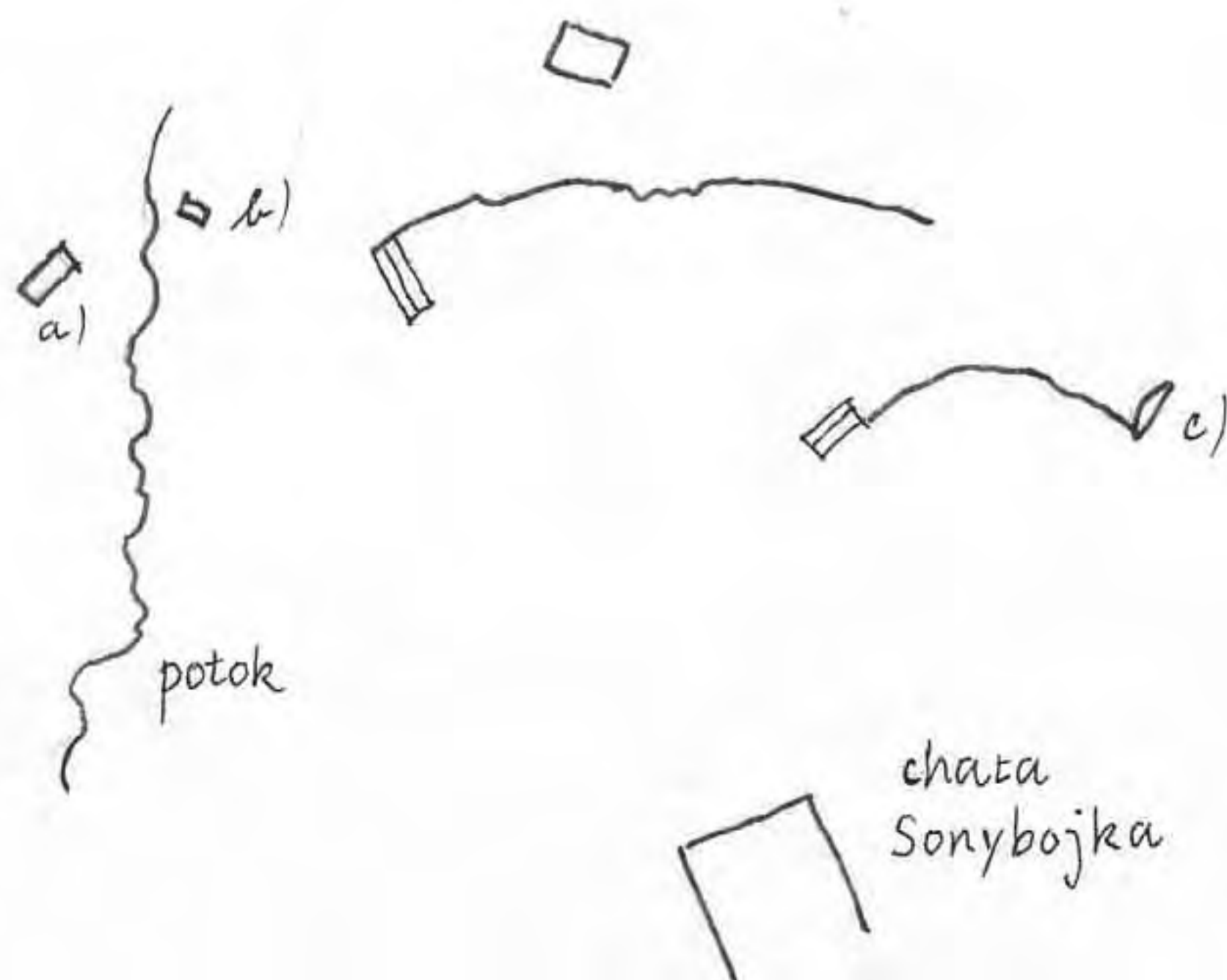
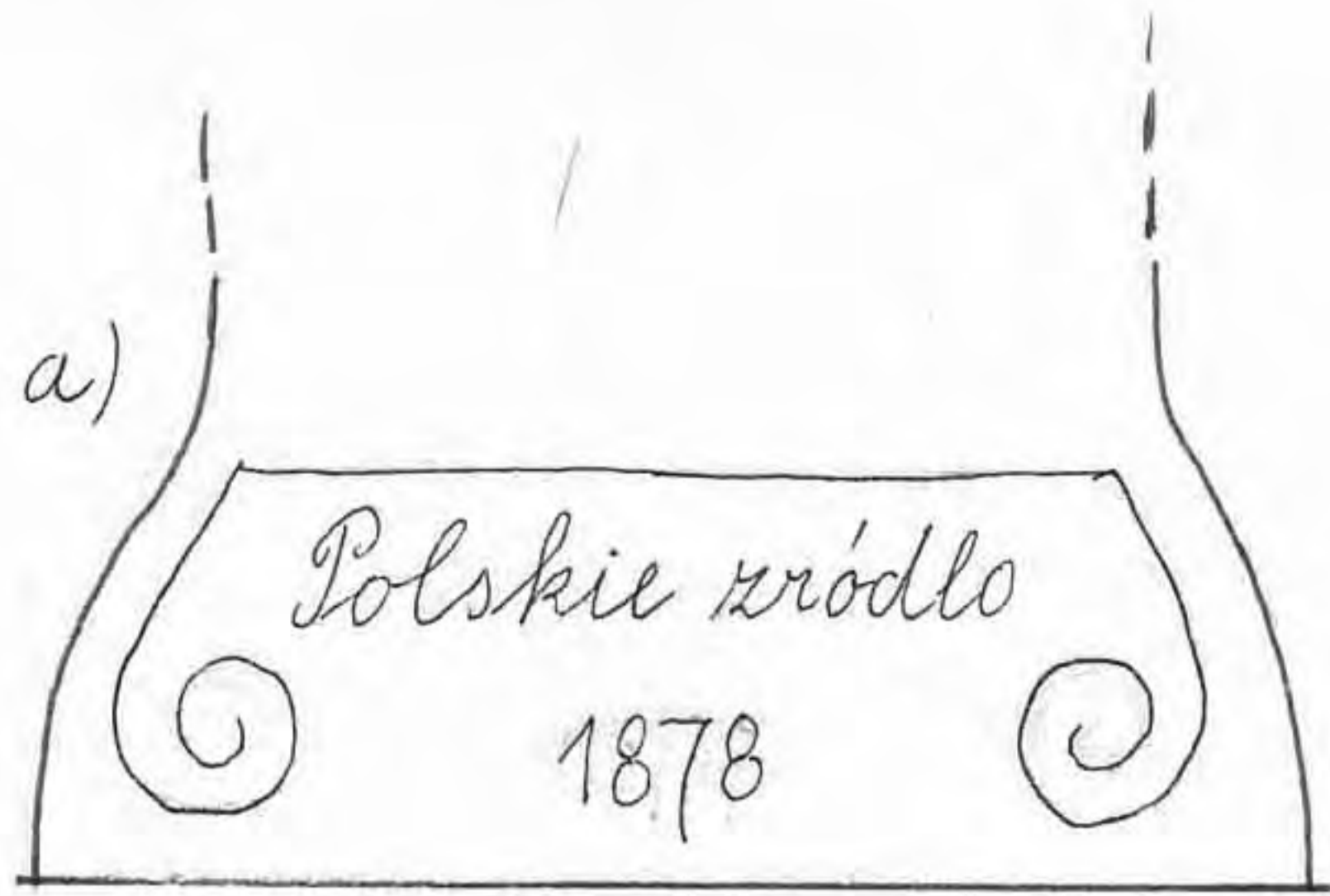

P O L S K Ý   P R A M E N

Příchod z Lázní přes Jižní svah, U mnicha levou cestou směrem na pomezí. Mineme trojici pramenů /Drahuščin, Josefův a Mariin/ projdeme kolem lovecké chaty a za zatáčkou cesty odbočíme vpravo kolem potůčku. Jdeme přímo do kopce, po 100m přijdeme do areálu pramene.

V areálu jsou čtyři objekty. Asi 3m nad vývěrem pramene je mramorový pomník s nápisem v polštině a letopočtem. 10m vpravo je na nízkém kamenu upevněna deska s českým názvem pramene a letopočtem. Dalších 30m vpravo je dlouhá zídka z kamenů rovnaných na sucho, přístup je po dvou schůdcích. Desky ani nápisy zde nejsou. 15 m pod zídkou směrem k chatě sejdem po dvou schůdcích ke kratší kamenné zídce s obloukovou mramorovou deskou s nápisem v polštině. 15m nad dlouhou zídkou je tesaný kamenný kvádr bez nápisu. Výtok pramene je pod prvně jmenovaným pomníkem trubkou těsně u země. Odtok je volně do potůčku. V sousedství areálu je ochranné pásmo vodního zdroje a vodárenské objekty. Okolí je pěkné, upravené, přístup není příliš patrný, není označen. Návštěvnost průměrná. Nestarší uvedený letopočet je 1869 na půlkruhové desce kratší zídky. Na mramorovém pomníku je rok 1878, poslední datum je na desce na nízkém kamenu 1961.

P R A M E N   P Ř Á T E L S T V Í
F R E U N D S C H A F T S   Q U E L L E

Příchod z Lázní přes Jižní svah, U mnicha pravou cestou, kolem Zlámaného pomníku, na dalším rozcestí vlevo. Po půl kilometru přijdeme k Priessnitzovu prameni. Za přístřeškem začíná turistický chodník. Jdeme šikmo vzhůru pasekou a potom lesem. Přijdeme na lesní cestu a dáme se po ní vlevo. Cesta se stáčí vpravo a obchází vrchol Studničního vrchu. Mineme Svatební pramen, který je těsně pod cestou vlevo, po 30m odbočíme vlevo šikmo pod úhlem asi 30° dolů. Ve vysokém lese obtížně hledáme chodník, který vede stále stejným směrem na paseku, na jejíž horní straně je pramen.

Když jsme pramen s dědečkem hledali, šel po paměti. A našli jsme jen hromadu polozarostlého kamení na pasece rozježděné lesními stroji. Při příští návštěvě s tatínkem nám to již nedalo a pátrali jsme alespoň po zbytcích desky. Jak jsme kameny začali přerovnávat, dávali jsme je do tvaru dřívější zídky. Našli jsme výtok a dále neporušenou mramorovou desku. Do nízké obloukové zídky jsme naskládali většinu kamenů a do ní vsadili desku. Odstranili jsme větve a kůly. Ostatní nepořádek a olejové skvrny na kalužích v kolejích od traktorů však byly nad naše síly. Celá "akce" nás stála skoro dvě hodinky, ale slíbili jsme si, že se sem ještě vrátíme a zídku dokončíme a zpevníme.

Freundschafts
*
Quelle

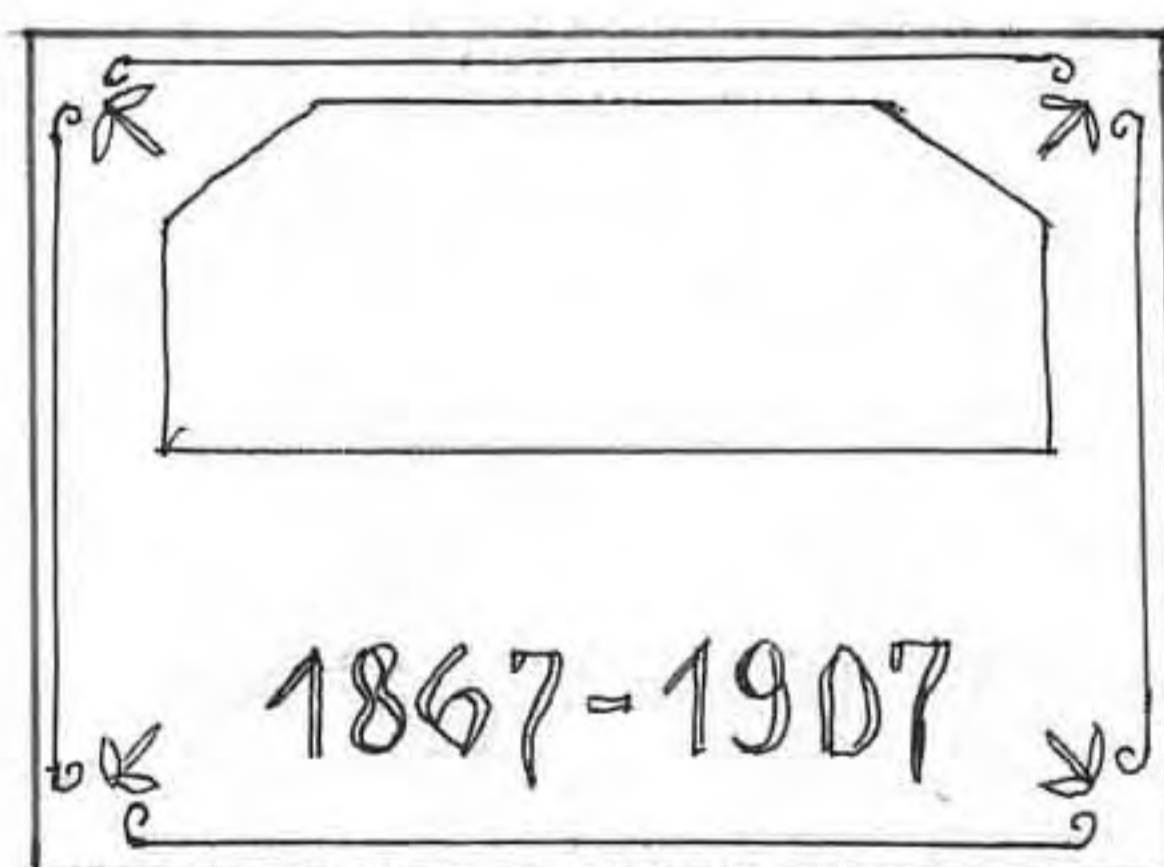
1848

* ma' h' u

P R A Ž S K Ý   P R A M E N

Příchod z Lázní cestou na Českou Ves. Asi 350 m od tenisových kurtů je odbočka vpravo. Pěšina běží s kopce 150 m.

Okrouhlá zídka z kamenné rovnaniny na sucho se vsazenou mramorovou deskou s letopočtem. Okraje zídky mírně pobořeny, jinak v dobrém stavu. Okolí pěkné, pramen je často navštěvován. Nejstarší letopočet 1867, pramen obnoven Českým svazem ochránců přírody 1985.

P R I E S S N I T Z Ů V P R A M E N

Příchod z Lázní přes Nižní svah, U mnicha pravou cestou, kolem Zlámaného pomníku. Na dalším rozcestí vlevo. Po půl kilometru je vpravo asi 15m od cesty pramen a sedlovitý přístřešek pro ochranu lidí před nepohodou.

Uprostřed nízké kamenné zídky je asi 4m vysoká, jehlanovitá mohyla. Na jejím vrcholu je kamenný pohár, na přední a obou bočních stranách jsou desky s nápisy a letopočty. Výtok trubkou do betonové jímky. V blízkosti je novější dřevěný objekt přístřešku vybavený stolem a lavicemi. Okolí je ve velmi dobrém stavu, pramen je často navštěvován. Nejstarší letopočet 1642. Pramen nese dále letopočty 1799, 1842, 1899 a 1960.

ČESKOSLOVENSKÉ STÁTNÍ
LÁZNĚ JESENÍK
OBNOVILY TENTO NEJSTARŠÍ
HISTORICKÝ PRAMEN
V ROCE 1960

1799 - 1899

1642

PRIESSNITZŮV
PRAMEN

1842

ČESKOSLOVENSKÉ
STÁTNÍ LÁZNĚ
JESENÍK

REVOLUČNÍ PRAMEN

Příchod z Lázní cestou na Českou Ves. Pramen je asi 250 m od tenisových kurtů, vlevo u cesty, společně se Slovanským pramenem.

Před kamennou zdí stojí na podstavci mramorový pomník. Na čelní a levé straně desky s nápisy, v dolní části mramorová odtoková miska. Technický stav velmi dobrý, okolí udržované. Pramen je často navštěvován. Nejstarší letopočet 1846, obnoven 1961.

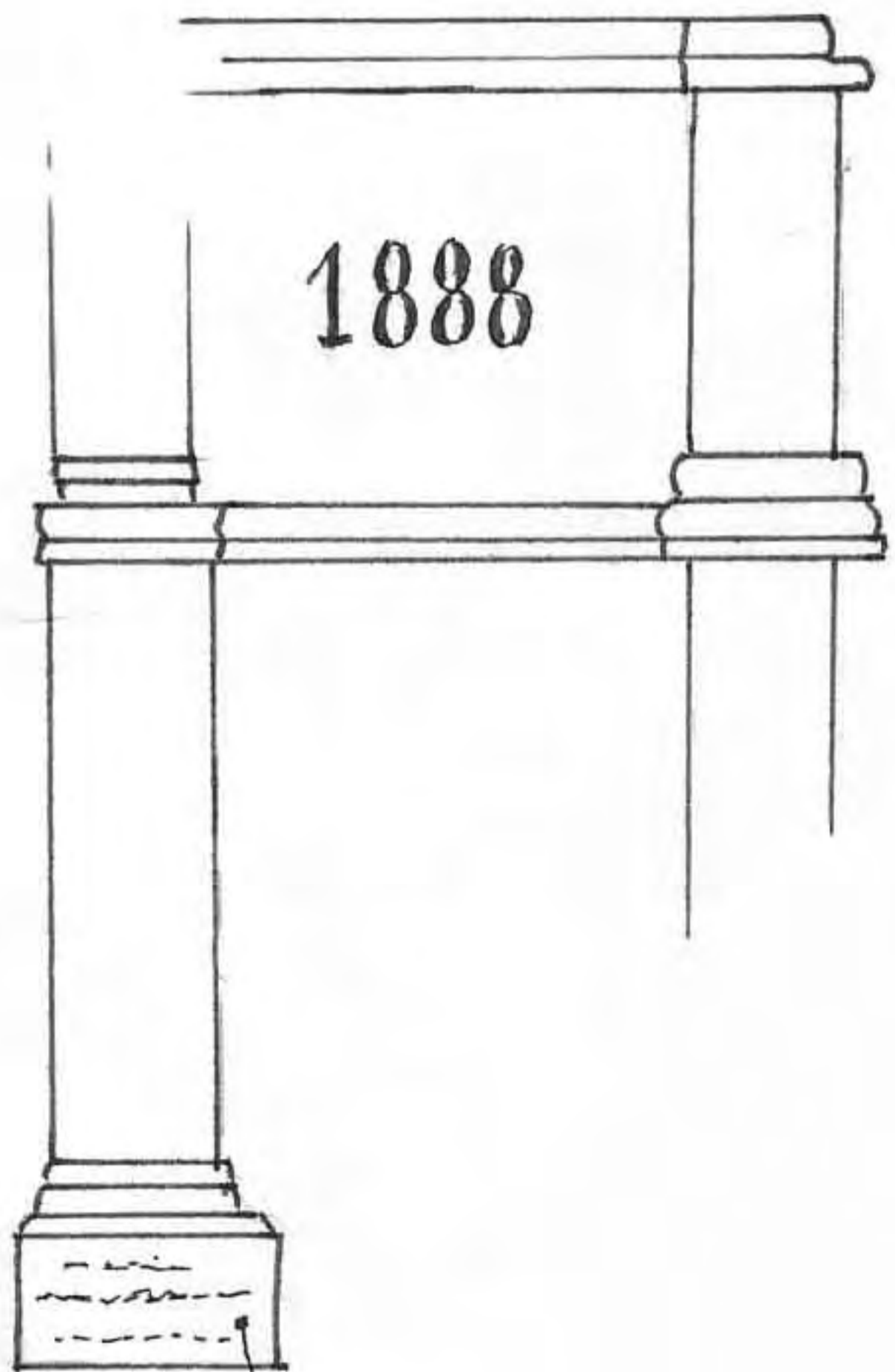
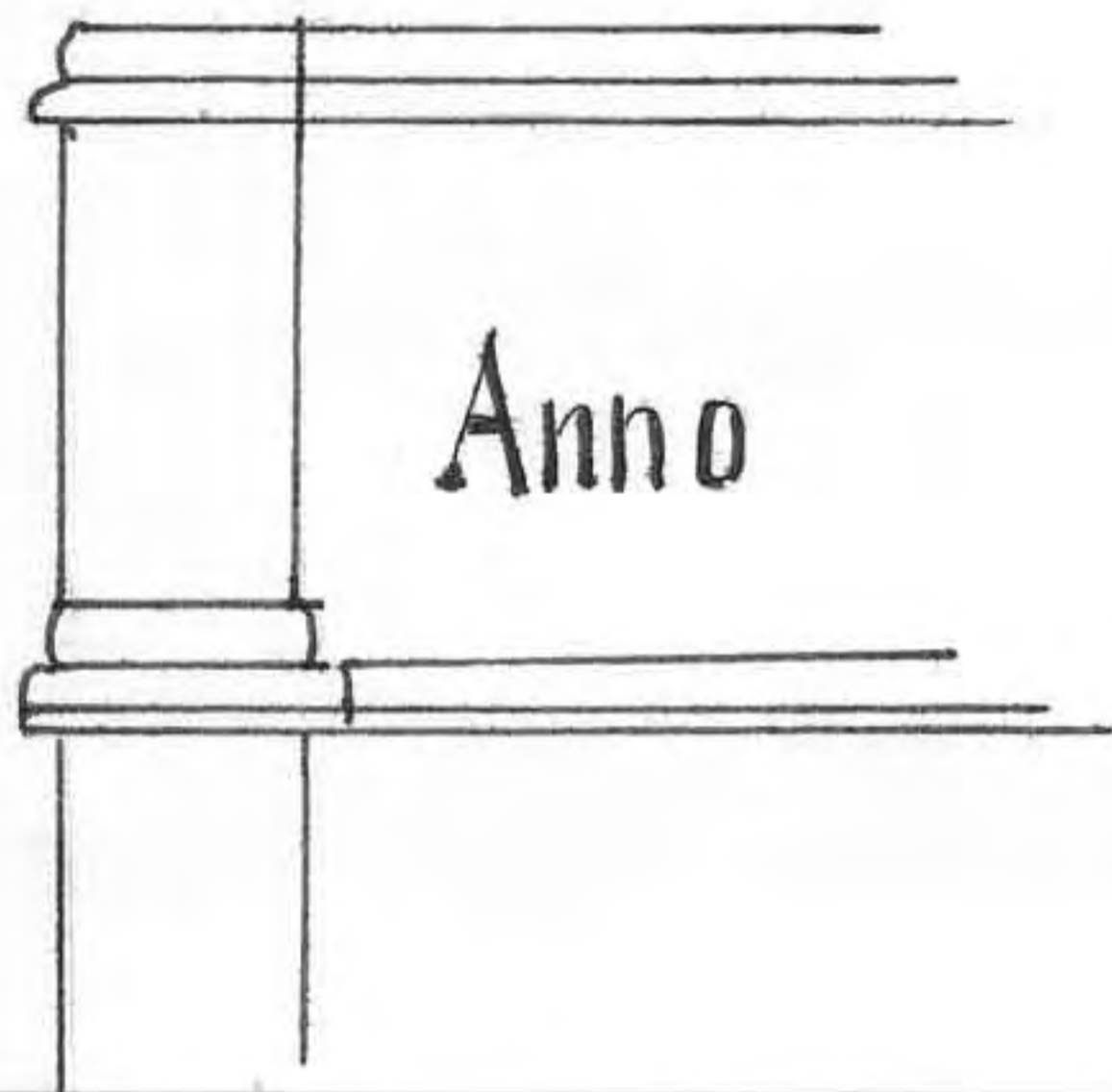

RUMUNSKÝ PRAMEN

Příchod z Lázní cestou na Českou Ves. Kolem pramenů Revolučního a Slovanského ještě asi půl kilometru. V prudké zatáčce cesty odbočíme vlevo na pěšinu. Projedeme kolem Bezručova pramene a dáme se pěšinou vlevo. Na křižovatce chodníků s ukazateli turistických cest se dáme vpravo do kopce. Serpentinami dojdeme až k pramenu.

Pramen je na konci plošiny ohraničené z větší části kamennou zídkou. Pomník je značně členitý a bohatě zdobený, provedený z bílého mramoru. V horní části je umístěn název, ve střední části na křídlech letopočet vybudování, na odtokové míse název správce. U paty pravého sloupku je nápis. Výtok pramene je umístěn ve střední části ve výklenku, odtok do rozměrné mramorové mísy. Okolí je v dobrém stavu, pomník sám je porostlý řasou. Je průměrně často navštěvován. Nejstarší a jediný letopočet je na pravém křídle 1888. Poslední opravy byly prováděny zřejmě jako u ostatních pramenů kolem roku 1960, na pomníku není vyznačeno.

fecit
Schindler & Sohn
Groß Kunzendorf

R U S A L Ā I N   P R A M E N

Příchod z Lázní přes Jižní svah. Na rozcestí U mnicha pravou cestou, kolem Zlámaného pomníku, na dalším rozcestí vpravo. Kolem Večerního pramene na křižovatku cest. Pokračujeme přímým směrem k nové konírně. Několik metrů před konírnou odbočuje pěšina vlevo. Po 20m přijdeme k pramenu.

Střed pomníku tvoří 1,5m vysoká masívní mohyla, doplněná po stranách velkými kameny. Mohyla je skládaná z kamenů na sucho. Ve střední části je výtok, odtok do kamenné jímky. Nápis ani deska na pomníku nejsou. Okolí je v nadprůměrném stavu, příchod dobrý, neoznačený. Navštěvován je pouze podprůměrně, neboť je dobře ukryt. Letopočet nenalezen. Nalezen byl náhodou, na pracovní mapce nebyl vyznačen. V lednu 1990 nejvydatnější pramen s 10 l/min.

S E S T E R S K Ý   P R A M E N

Příchod z Lázní přes Jižní svah, U mnicha pravou cestou, kolem Zlámaného pomníku. Na dalším rozcestí vlevo. Od Priessnitzova pramene cestou směrem na Medvědí vrch. Asi 600m od pramene odbočuje šikmo vpravo cesta po dalších 150m hned pod cestou pramen.

Zachovalý pomník je tvořen masívní skládanou kamennou mohylou opatřenou po stranách mohutnými pilíři rovněž z kamene. Výtok je v dolní části mohyly, odtok do nehluboké jímky. Deska ani nápisy na pomníku nejsou. V blízkosti, dále po přístupové cestě je lovecká trvale obydlená chata. Severozápadním směrem je pramen Šárka, kterým začíná řada pramenů Slovenský, Tůňka, Sjednocení, Moravský a Slezský. Pramen je navštěvován průměrně často. Letopočty ani termíny oprav jsem nezjistil.

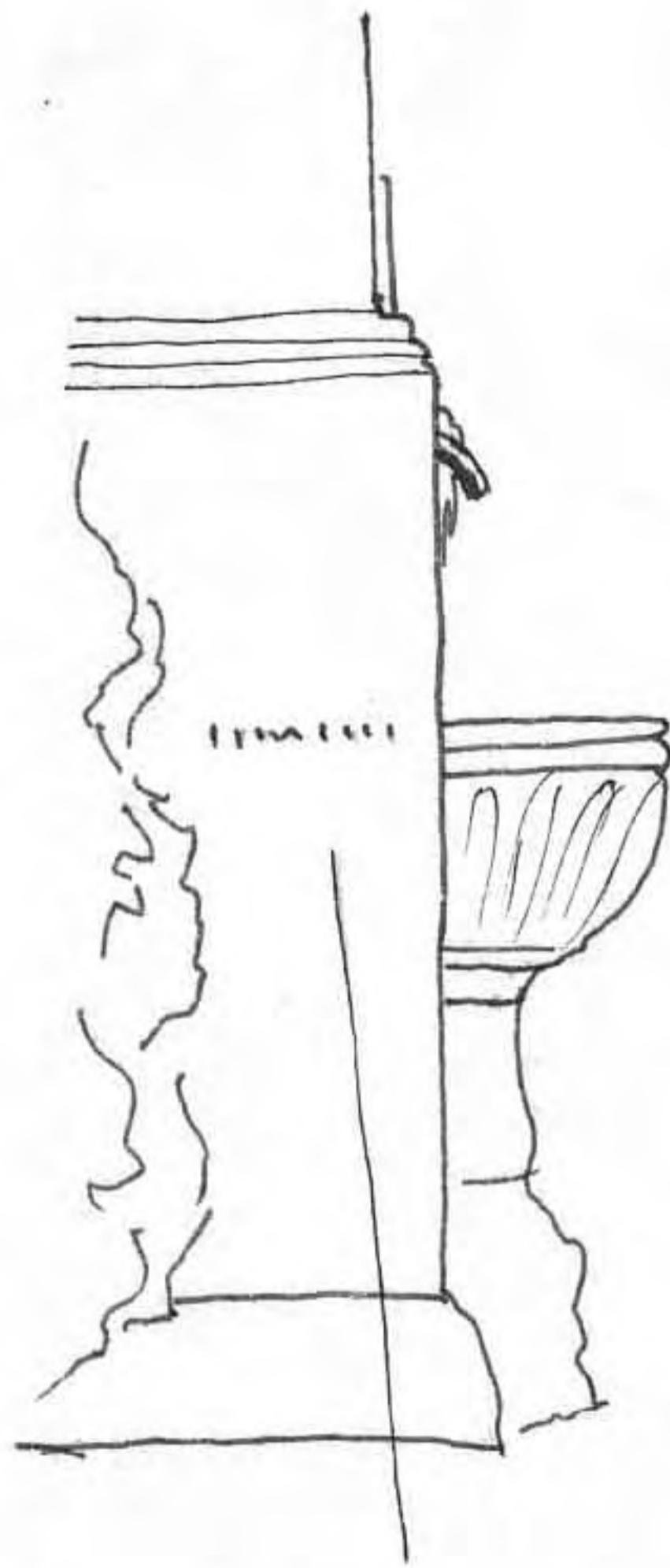
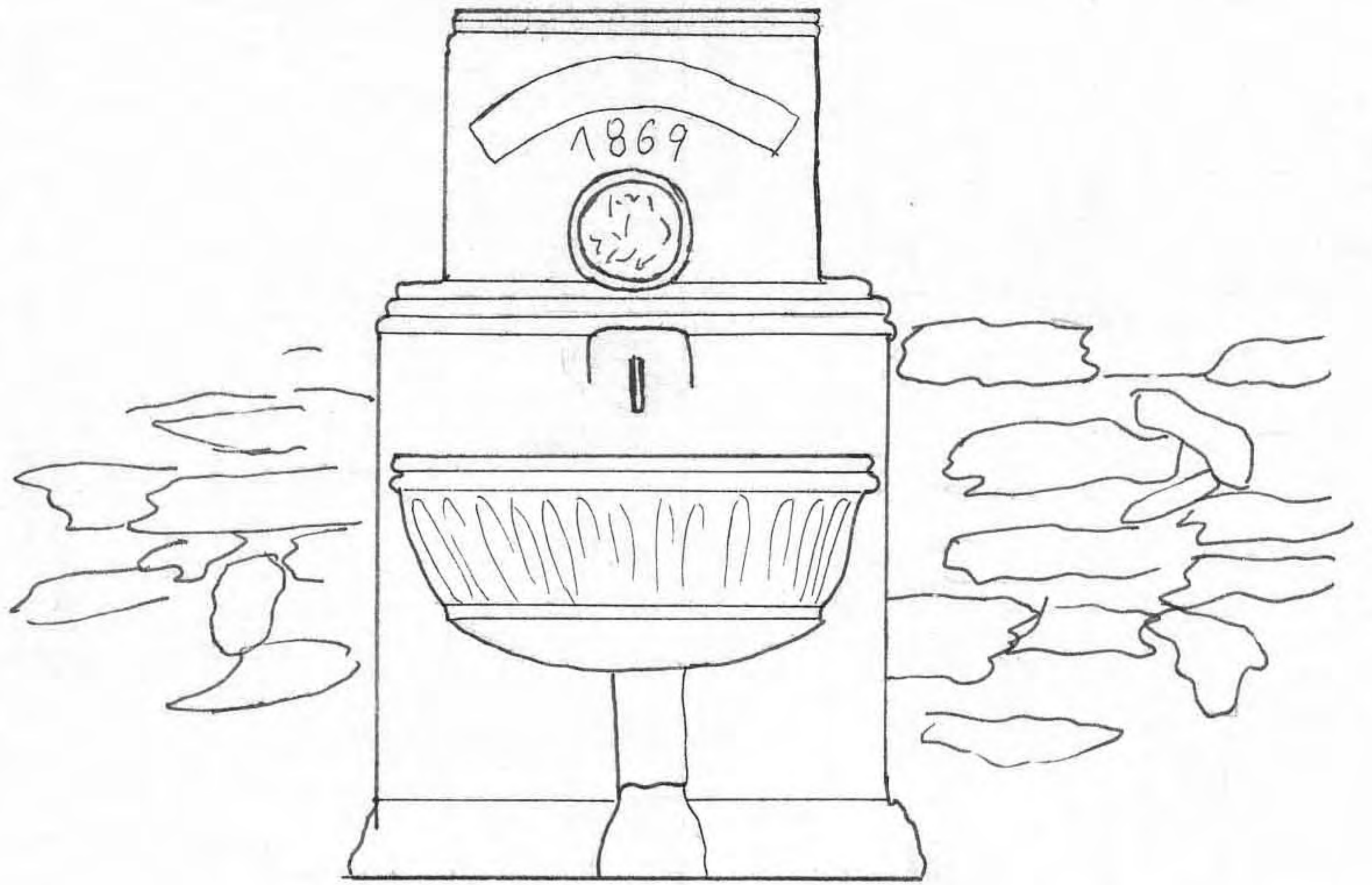

S E V E R S K Ý   P R A M E N

Příchod z Lázní přes Jižní svah. Na rozcestí U mnicha pravou cestou, kolem Zlámaného pomníku, na dalším rozcestí vpravo. Kolem Večerního pramene na křižovatku cest, pokračovat přímým směrem kolem nové konírny. Míjeme Čeňkův pramen a hned se dáme vlevo na turistický chodník. Na křižovatce pěti cest pokračujeme přímo. Po 250m odbočuje šikmo vpravo dolů pěšina, dosti zarostlá. Dalších 50 kroků nás přivede k pramenu.

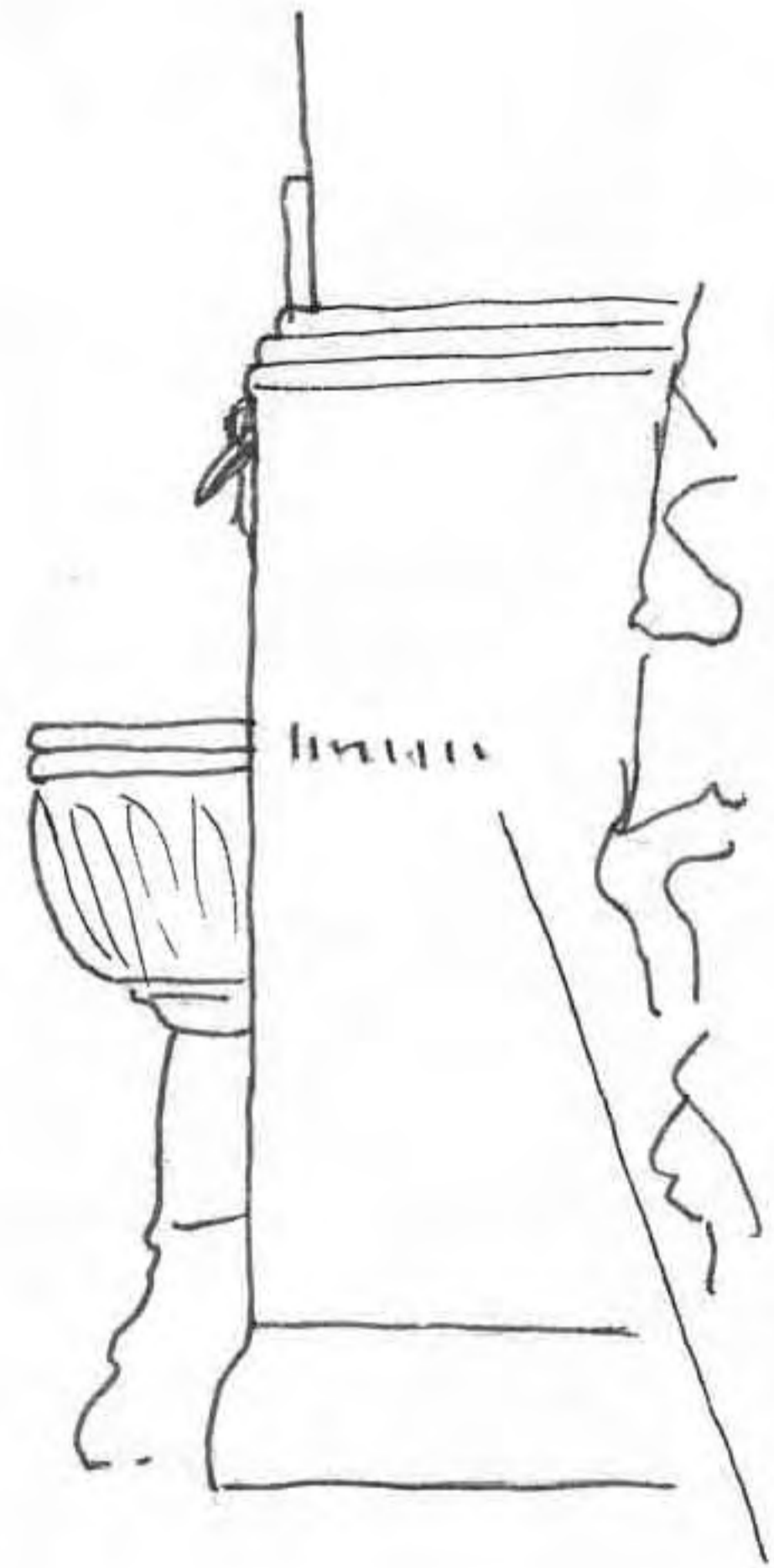
Před polorozbořenou kamennou skládanou zídou je mramorový pomník s nápadně velkou zdobenou mramorovou odtokovou mísou. Nápis je odstraněn, pouze na bocích jsou vytesány nápisy. Okolí pramene je zanedbané, neupravené, okolo leží vyvrácené stromy. 50m od Severského se nachází Finský pramen. Pro neupravený přístup i okolí je pramen jen velmi řídko navštěvován. Nejstarší uvedený rozpočet na pomníku je 1869, opravy nejsou známy.

Augfg. 4. Aug.

↓
n

Eröff. sept.

P R A M E N   S J E D N O C E N Í

Příchod z Lázní přes Jižní svah, U mnicha pravou cestou, kolem Zlámaného pomníku. Na dalším rozcestí vlevo. Od Priessnitzova pramene po cestě kolem ředy pramenů směrem na Medvědí vrch. Pramen je 2km od Priessnitzova, asi 300m za pramenem Tůňka, vpravo přímo u cesty.

Na sucho skládaná kamenná oblouková zídka, uprostřed skoro čtyřmetrová půlkruhová mohyla stejného provedení. Uprostřed mohyly zánovní mramorová deska s názvem pramene a letopočtem jeho vybudování. Výtok trubkou, odtok přes kamennou vaničku. Okolí je v dobrém stavu, pramen je navštěvován. Nejstarší letopočet /jediný/ je 1845.

P R A M E N
S J E D N O C E N Í
1845

P R A M E N   S K Ý R A V A

Přístup asfaltovou silnicí z Lázní přes Peklo na Po-
mezi. Asi 200m za rybníkem je po levé straně malý há-
jek, v němž je pramen.

Pramen není zvýrazněn ani mohyloou, ani zídkaou. Vyté-
ká z ocelové trubky umístěné u země. Není označen
deskou ani nápisy. V blízkosti nejsou žádné další ob-
jekty. Okolí je vcelku upravené, je zde velký provoz
lázeňských hostů a rodin s dětmi při nedělních výle-
tech. Letopočty ani dřívější stav pramene se mi nepo-
dařilo zjistit.

SLEZSKÝ PRAMEN
SCHINNDLER QUELLE

Příchod z Lázní přes Jižní svah, U mnicha pravou cestou, kolem Zlámaného pomníku. Na dalším rozcestí vlevo. Procházíme cestou kolem pramenů Priessnitzova, Šárky, Slovenského, Tůňky, Sjednocení a Moravského. Lesní cesta končí a vpravo nahoru příkře stoupá turistický chodník. Stáčí se doleva a po 100m je vprava u chodníku pramen.

Pramen je z kamenných na suchu rovnaných kvádrů. Krátké boční zídky přechází uprostřed vlníčkou mohyly. V horní části je volně položena mramorová deska s názvem a letopočtem. Výtok z ocelové trubky v mohylce, odtok mramorovým korytkem volně do terénu. V okolí nejsou žádné další objekty. Návštěvnost je podprůměrná, daná provozem na turistickém chodníku k Medvědímu vrchu a dále do Vápenné. Letopočet na mramorové desce 1863. Okolí neupravené, v lese leží vyvrácené stromy.

Schindler
Quelle
1863

S L O V A N S K Ý   P R A M E N

Příchod z Lázní cestou na Českou Ves. Pramen je asi 250 m od tenisových kurtů, vlevo u cesty, společně s Revolučním pramenem.

Na kamenné zídce je asi uprostřed kamenný blok, který má na čelní a zadní straně mramorové desky s nápisem. Pramen je vyveden trubkou ze zídky, odtok přes betonovou vaničku. Před pramenem je dřevěný altán. Technický stav je velmi dobrý, okolí upravené. Pramen je často navštěvován. Na objektu není uveden žádný leto-počet, poslední oprava pravděpodobně současně s Revolučním pramenem v roce 1961.

S L O V E N S K Ý   P R A M E N

Příchod z Lázní přes Jižní svah, U mnicha pravou cestou, kolem Zlámaného pomníku. Na dalším rozcestí vlevo. Od Priessnitzova pramene po cestě směrem na Medvědí vrch. Mineme vpravo stojící pramen Šárka a po asi 100m je hned u cesty vpravo zajímavě vybudovaný pramen.

Velmi masívní skládaná kamenná zídka tvaru C, vysoká v čele asi 1,5m. Objekt je vhodně zakomponován do okolního terénu. Desky ani nápisy jsem nenašel. Výtok je v polovině výšky čelní zdi ocelovou trubkou, odtok do kamenné jímky. Pramen leží na cestě s řadou pramenů. Po cestě dál na Medvědí vrch je sousedním Tůňka. Okolí je v dobrém stavu, pramen je na atraktivní trase výletů pacientů a lázeňských hostů a je proto často navštěvován. Údaje o vybudování a opravách jsem nezjistil, údržba však je pravidelně prováděna.

S R N Ě Í P R A M E N
S M R K O V Ý P R A M E N

Příchoď z Lázní přes Jižní svah, cestou po jeho horním okraji vpravo, kolem oplocenky. Asi 1km od Jižního svahu se cesta stáčí vpravo přes potok. 30m před zatáčkou je vlevo odbočka do prostoru ochranného pásma vodního zdroje. Pramen je asi 50m od cesty v hlubokém smrkovém lese.

Z poměrně rozsáhlé půlkruhové zídky i kamenné mohyly jsou již jen zbytky. Desky i nápisy chybí, patrný je jen bývalý výtok. Okolí je velmi zanedbané, pramen je mimo dosah veřejnosti, obtížně naležitelný, v dezolátním stavu. Je nejvyšší čas pro jeho případnou obnovu, nutno řešit hranici ochranného pásma vodního zdroje.

STUDĚNKA
JELENÍ KOUPEL

Příchod z Lázní přes Jižní svah, U mnicha pravou cestou, kolem Zlámaného pomníku, na dalším rozcestí vlevo. Po půl kilometru přijdeme k Priessnitzovu pramenu. Za přístřeškem začíná turistický chodník. Jdeme šikmo vzhůru nejprve pasekou, potom lesem. Přejdeme lesní cestu a po asi 200m je vlevo u chodníku pramen. Jsme jen kousek od vrcholů Studničního vrchu, nejvyššího kopce oblasti, s nadmořskou výškou 992 mn.m.

Pramen je vyveden z nízké zděné kamenné mohylky, uprostřed vyvýšené. Na čelní straně jsou dvě nové mramorové desky s nápisy a letopočtem. Je to nejvýše položený pramen z celého souboru. Okolí je upravené, pramen je v hlubokém lese. Přístup ve velmi dobrém stavu. Po kolem probíhajícím turistickém chodníku je průměrný provoz. Nejstarší uvedený letopočet je datum obnovy pomníku 1961, datum vzniku se mi nepodařilo zjistit.

ČESKOSLOVENSKÉ STÁTNÍ
LÁZNĚ JESENÍK 1961

JELENÍ

KOUPEL

S V A T E B N Í P R A M E N
 Q U E L L E d e r E I N F R A C H T

* má být T
 (Eintracht - škoda)

Příchod z Lázní přes Jižní svah, U mnicha pravou cestou, kolem Zlámaného pomníku, na dalším rozcestí vlevo. Po půl kilometru přijdeme k Priessnitzovu pramenu. Za přístřeškem začíná turistický chodník. Jdeme šikmo vzhůru pasekou a potom lesem. Přijdeme na lesní cestu a dáme se po ní vlevo. Cesta se dále stáčí vpravo a obchází vrchol Studničního vrchu. Narazíme na odbočku vlevo, pramen je těsně pod cestou přístupný po schůdkách.

Pramen vytéká z půlkruhové na sucho z kamene rovnané zídky. Nad výtokem je nad zídku v betonu osazen velký kámen s připevněnou zdobenou mramorovou deskou s názvem a letopočtem. Odtok je do betonové jímky, trubkou do jezírka s kamenným okrajem a betonovým dnem. Přístup je ve velmi dobrém stavu, okolí upravené. Pramen je dosti často navštěvován. Letopočet na desce 1848. Pramen je nově opraven.

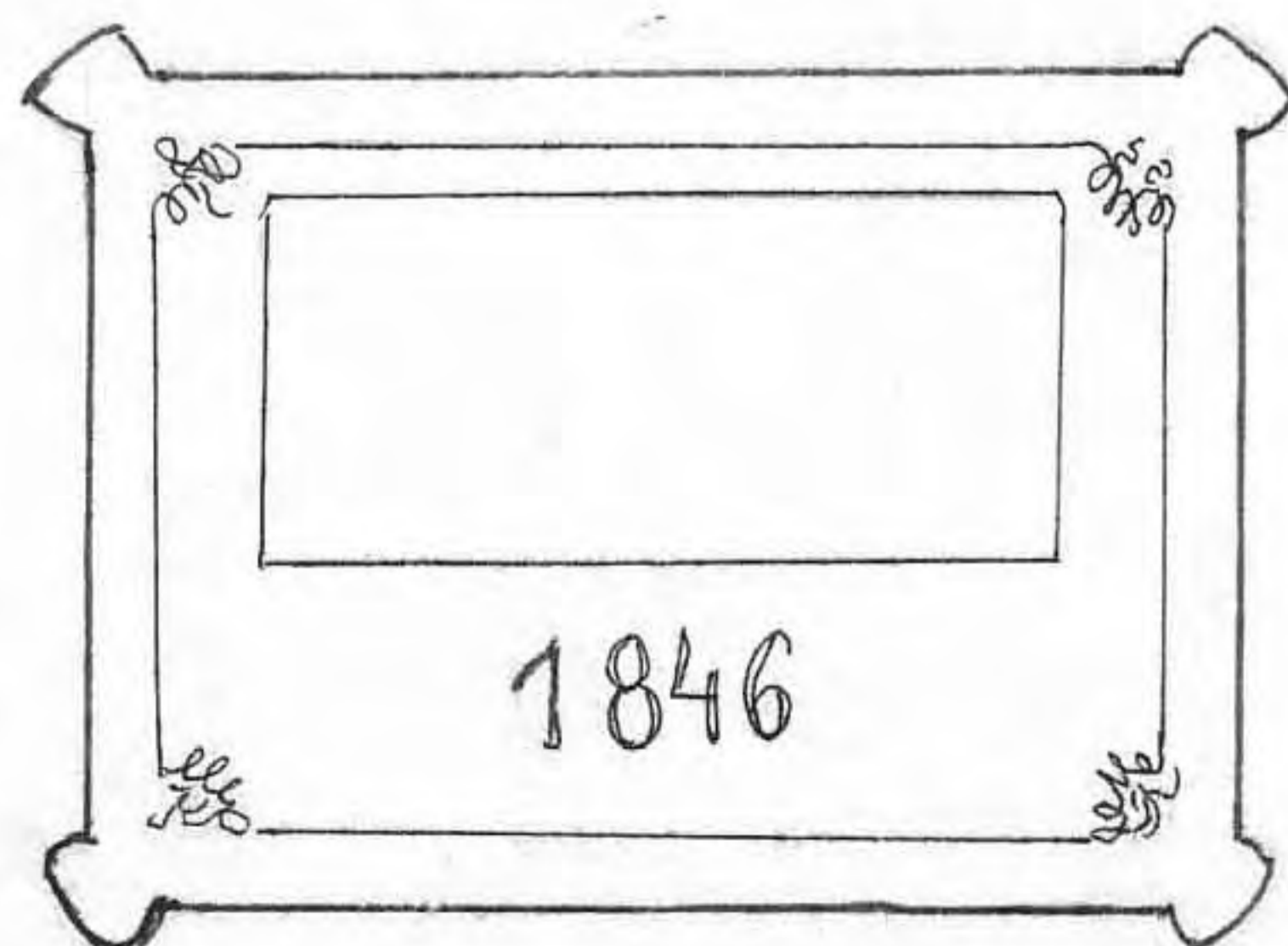
Quelle
der Einfahrt

1848

P R A M E N   Š Á R K A

Příchod z Lázní přes Jižní svah, U mnicha pravou cestou, kolem Zlámaného pomníku. Na dalším rozcestí vlevo. Od Priessnitzova pramene jdeme cestou na Medvědí vrch. 900m je vzdálen první z řady pramenů, je hned na pravé straně cesty.

Velká, skoro 3m vysoká mohyla s hlubokým výklenkem je skládána na sucho z kamenů. Směrem ke stranám se zatačí a snižuje. Ve výklenku je na čelní stěně deska z mramoru s letopočtem. Název je odtesán. Výtok je kovovou trubkou vsazenou ve třetině čelní stěny výklenku, odtok volně do kamenné jímky. Cestou dál narazíme na pramen Slovenský. Východním směrem je trvale obydlená lovecká chata, jihovýchodním směrem asi 100m pramen Sesterský. Okolí je v dobrém stavu, udržované, pramen je často navštěvován lázeňskými hosty a turisty. Na desce je letopočet 1846, údaje o opravách jsem nezjistil.

P R A M E N   T Ů Ň K A

Příchod z Lázní přes Jižní svah, U mnicha pravou cestou, kolem Zlámaného pomníku. Na dalším rozcestí vlevo. Od Priessnitzova pramene po cestě kolem řady pramenů směrem na Medvědí vrch. Pramen je necelé dva kilometry od Priessnitzova, vpravo asi 15 m nad cestou.

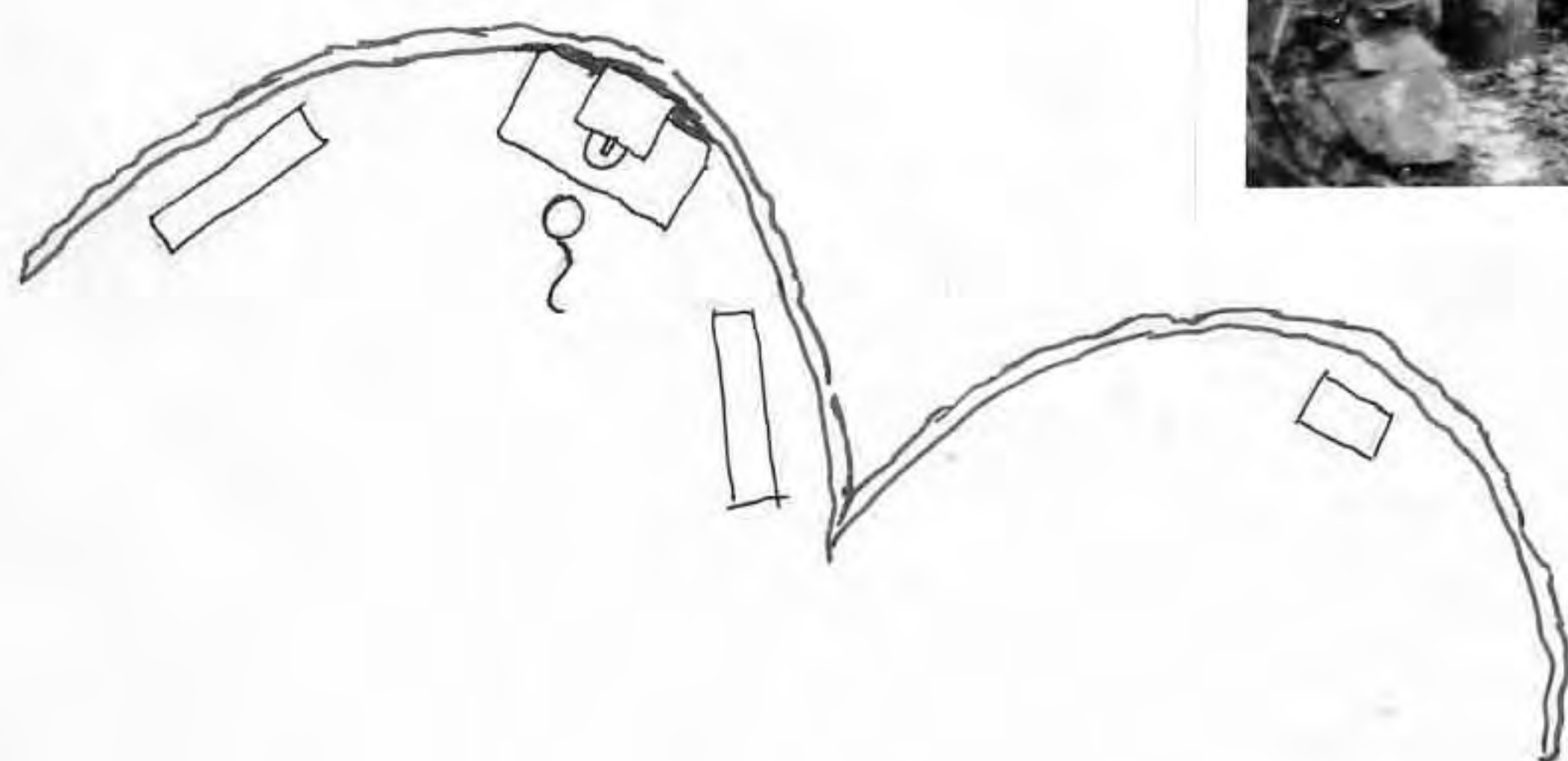
Půlkruhová zídka z kamenů na sucho. Uprostřed vyvýšená část s výtokem. Po stranách další dva výtoky. Pramen je v současné době opravován, výtoky a odtoky betonovány. Okolí je v průměrném stavu, pramen je navštěvován. Označení ani letopočty nenalezeny.

VEČERNÍ PRAMEN

Příchod z Lázní přes Jižní svah. Na rozcestí U mnicha pravou cestou, kolem Zlámaného pomníku, na dalším rozcestí vpravo. Asi po 300 m je vlevo u cesty pramen.

Dvě zídky tvořící okolí pramene jsou z kamenné rovnání a cementové malty. Uprostřed levé je mohyla s mramorovou deskou a odtokovou miskou. V pravé je vsazena mramorová deska s nápisem. Technický stav je velmi dobrý, okolí upravené. Pramen je často navštěvován. Nadmořská výška pramene 805 mn.m. Nejstarší letopočet 1901, renovován 1862, opraven 1960. Desky s letopočty o opravách jsou na boční zídce.

P R A M E N   V Y H L Í D K A

Název pramene jsem si vymyslel, protože v dostupné literatuře a mapách není uveden. Název jsem odvodil z krásné vyhlídky na pásmo Keprníku se Šerákem a Červenou horou. Příklad k pramenu je z Lázní přes Jižní svah, U mnicha levou cestou směrem na Pomezí. Mine-me trojici pramenů Drahuščin, Josefův a Mariin, projdeme kolem lovecké chaty, přes potůček od Polského pramene a rovnou přes paseku. 30m před vysokým lesem je v pravé mezi u cesty pramen.

V nízké, provizorně poskládané zídce je vyvedena dřevěná trubka. Pramen není nijak označen. Asi 250m severně má dle mapky být ve stráni Reinholdův pramen, přes veškerou snahu jsme jej však nenašli. Četnost návštěv je vysoká, pramen leží na frekventované cestě. Letopisné údaje jsem nezjistil.

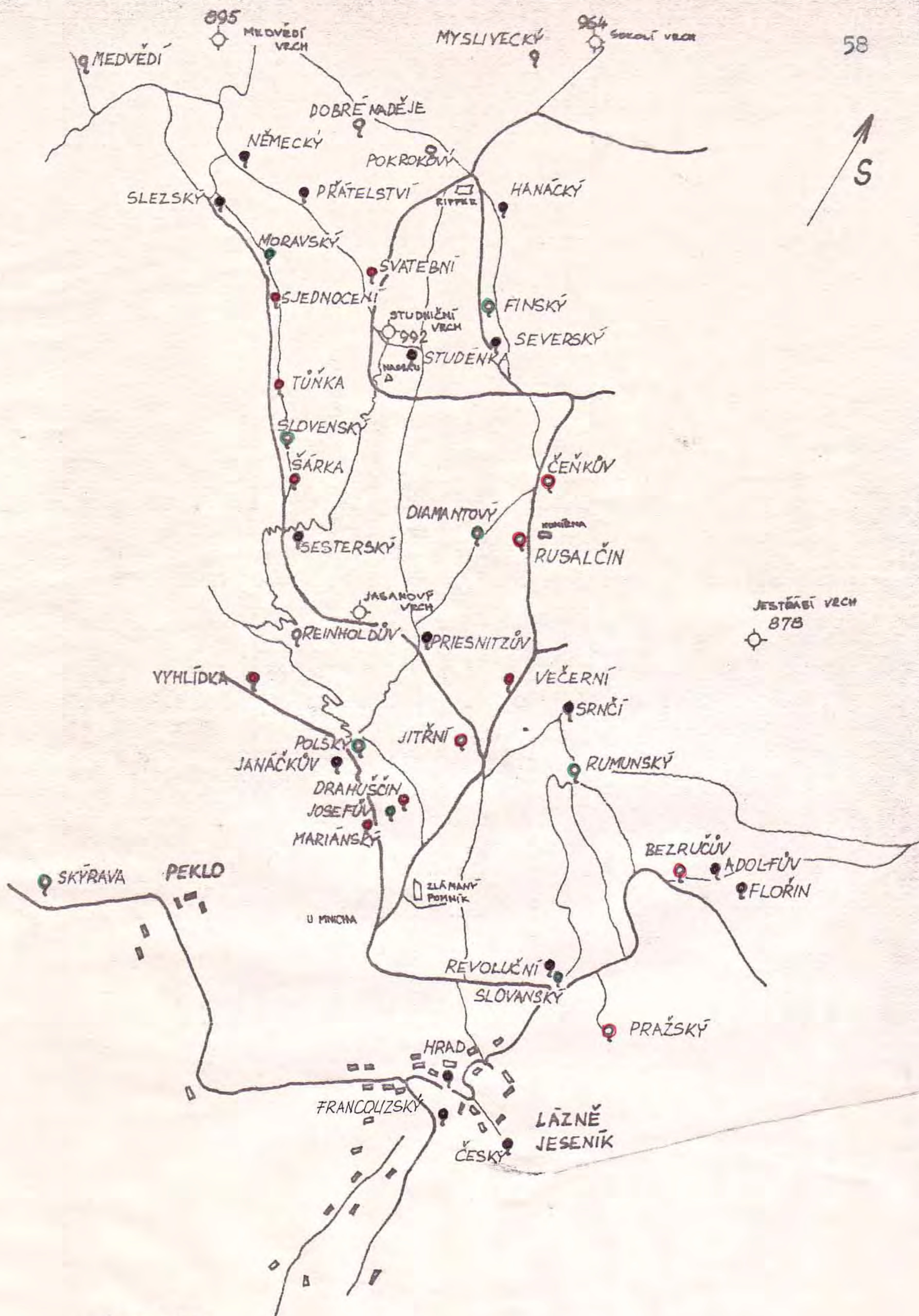

TABULKA VYDATNOSTI

Název pramene	vydatnost l/min.			
	90-02			
Adélin	0			
Adolfův	-			
Bezručův	7,50			
Čeňkův	3,53			
Český	-			
Diamantový	N			
Dobré naděje	0			
Drahuščin	2,50			
Fiňský	N			
Flořin	-			
Francouzský	-			
Hanácký	-			
Hrad	-			
Janáčkův	-			
Jitřní	3,75			
Josefův	0,29			
Mariin	1,15			
Medvědí	0			
Moravský	0,02			
Myslivecký	0			
Německý	-			
Pokrokový	0			
Polský	-			
Přátelství	-			
Pražský	7,50			
Priessnitzův	-			
Reinholdův	0			
Revoluční	-			
Rumunský	N			
Rusalčin	10,00			
Sesterský	-			
Severský	-			
Sjednocení	1,67			
Skýrava	0			
Slezský	-			
Slóvanský	0,44			
Slóvenský	N			
Srnčí	-			
Studénka	-			
Svatební	1,67			
Šárka	2,40			
Tůňka	3,33			
	2,22			
	-			
Večerní	3,00			
Vyhlička	1,50			

Legenda:

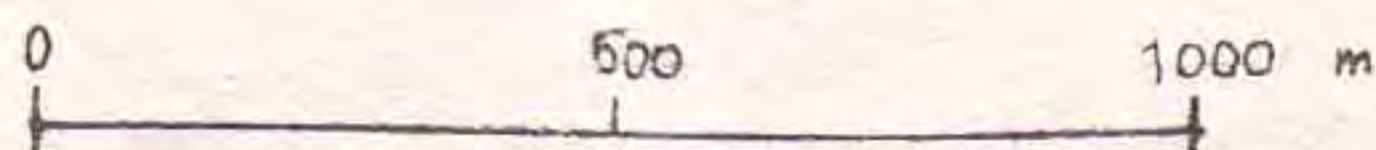
- suchý
- N neměřitelný, teče spodem
- 0 neměřen, nenalezen

Legenda:

- neteče
- dol 1/min.
- 1-3 1/min.
- 3-10 1/min.
- nenalezen
- nezměřitelný

Prameny v okolí Lázně Jeseník
Mapka s vydatností pramenů

P R E H L E D   O   S T A V U   P R A M E N Ů

1. Velmi dobrý stav

Čeňkův	udržován
Český	výborný stav, udržován
Drahuščin	opravován
Francouzský	výborný stav
Jitřní	udržován
Mariin	opraven
Priessnitzův	udržován
Revoluční	udržován
Rumunský	porostlý řasou, neudržován
Slovanský	udržován
Studénka	

2. Dobrý stav, oprava žádoucí

Bezručův	nakloněn
Josefův	prováděny opravy, nedokončeny
Moravský	neudržován
Polský	dokončení oprav, úprava vývěru
Pražský	
Sesterský	
Sjednocení	pouze zašlý, neudržován
Slovenský	neudržován
Svatební	
Šárka	zašlý
Tůňka	prováděny opravy, nedokončeny
Večerní	častější údržba

3. Zchátralý, oprava nutná

Adolfův	
Rusalčín	
Severský	téměř kritický stav
Slezský	

4. Zdevastovaný, kritický stav, oprava nutná co nejdříve

Diamantový	okolí a pomník poškozen těžbou
Flořín	okolí i pomník poškozen těžbou
Finský	nenavštěvován, vývraty a tráva
Hanácký	poškozen vývratem a těžbou
Janáčkův	mechanizací při těžbě
Německý	nenavštěvován, vývraty
Přátelství	Mechanizací při těžbě, provizor- ně opraven při provádění průzkumu
Srnčí	nenavštěvován, v ochranném pásmu
Vyhlička	jen provizorní mohylka
Skýrava	jen vývěr, často však navštěvován

5. Vyžaduje úpravu okolí

Adolfův	křoviny a tráva
Diamantový	vývraty, bažina
Flořin	bažina
Finský	vývrat, tráva
Hanácký	vývrat přes mohylu, pěšina neexist.
Janáčkův	bažina, pěšina neexistuje
Německý	Vývraty/přes pramen i na přístupu nejhorší přístup, obtížně naležitelný
Polský	pěšina neexistuje
Přátelství	hluboké stopy po mechanizaci, vět- ve a pařezy, ropné skvrny
Sesterský	
Severský	neudržovaný les i přístup
Skýrava	
Srnčí	neudržovaný les, v ochranném pásmu

6. Nutno opravit, ev. obnovit přístup

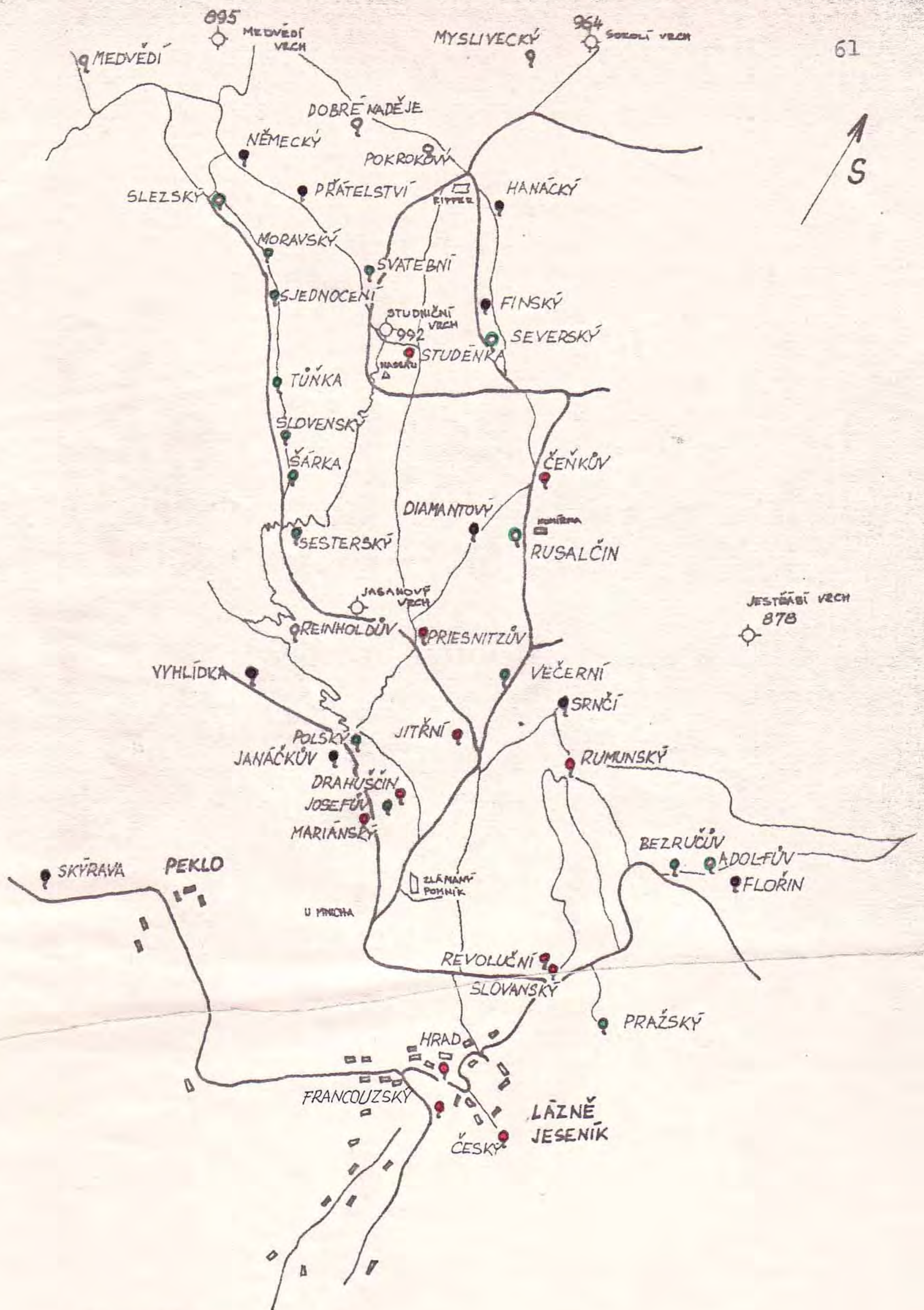
Adolfův
Flořin
Rusalčín
Moravský
Polský
Sesterský
Srnčí

7. Přístup neznatelný nebo zničen

Diamantový	neoznačen
Flořin	neoznačen
Finský	neoznačen
Hanácký	zničen při těžbě
Janáčkův	zničen při těžbě
Německý	prořezávky a vývraty
Přátelství	neoznačen
Severský	neoznačen

8. Nenalezené prameny

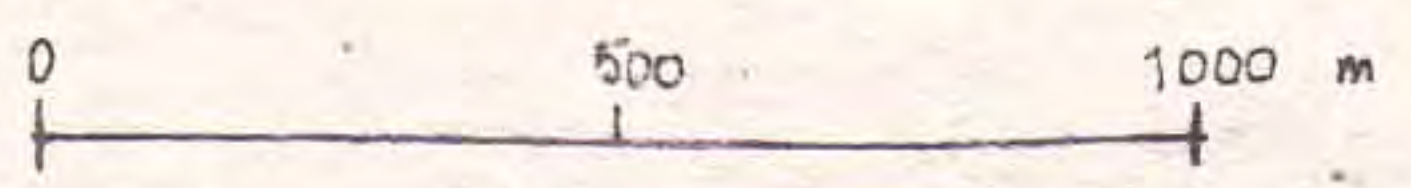
Adélin
Dobré naděje
Medvědí
Myslivočský
Pokrokový
Reinholdův

Legenda:

- velmi dobrý stav
- dobrý stav
- zchátralý
- zdevastovaný
- nenalezen

Prameny v okolí Lázní Jeseník
Mapka s vyznačením stavu

Z Á V Ě R

Z více než čtyřiceti pramenů se mi podařilo nalézt a popsat 37. Jen přibližně třetina je ve velmi dobrém stavu. Stejný počet vyžaduje opravu, čtyři jsou značně zchátralé a oprava je nutná. Téměř třetina je dnes již v dezolátním stavu a je nutná jejich oprava v co nejbližší době, jinak hrozí jejich zánik. Tento stav je způsoben jednak jen malým zájmem Československých státních lázní o vzdálenější prameny, jednak neopatrnou těžbou těžkými mechanizmy, zničenými přístupy které zatarasuje prořezávka, vývraty, kmeny a pod. Neužívané chodníky postupně zarůstají trávou a křovinami, chybí jejich označení. Na ničení pramenů má však vliv také příroda ať už vývraty nebo vyschnutím z nedostatku srážek. V nejhorším stavu jsou prameny poškozené polomem a těžbou.

Připozorování jsem zjišťoval vydatnost pramenů. Ta je velmi různá. Mnoho pramenů neteče vůbec, některé jen kapou ale jsou i některé velmi vydatné. Orientační údaje jsou znázorněny v mapce, přesné v tabulce v popisné části. Zatím se mi nějakou závislost na poloze nepodařilo vysledovat. To, že jsou některé bez vody je nejčastěji způsobeno tím, že přímo nad pramenem nebo kolem něho byl vykácen les a tím porušena vodní rovnováha. V ojedinělých případech je přívod vody uzavřen jako ochrana před mrazem. U některých je příčinou ucpání přívodu nebo odstavení pramene. V měření vydatnosti pramenů hodlám pokračovat i dále v průběhu roku a výsledky zpracovat do grafu s cílem vysledovat změny vydatnosti v závislosti na ročním období, ev. na srážkách.

Závěrem bych pro zlepšení stavu navrhol:

- u nevýrazných nebo zarostlých odboček chodníků vedoucích k pramenům umístit šipky s názvem pramene. Chodníky vyčistit od keřů a větví. Toto se budu snažit v průběhu roku provést sám.

- rozpadající se a neudržované mohyly a zídky provizorně opravovat, zpevňovat a doplňovat je o chybějící kameny. Toto budu rovněž provádět a myslím si, že by tak měl postupovat každý návštěvník a milovník přírody a odstraňovat tak následky mrazu, některých nezodpovědných lidí atp.
- větší opravy a obnovy desek s názvy a letopočty, zavedení vody z pramene do výtoku z pomníků a mohyl by měly zajistit Československé státní lázně např. brigádami studentů, Brontosaurů a jiných přátel přírody.
- nejtěžším úkolem je odstranění polomů na mohylách a zídkách, což by mělo provést příslušné polesí.
- velmi důležitá je také ohleduplnost při těžbě kolem pramenů, aby nebyly ještě více poškozeny či zcela zničeny.

Pozorování stavu pramenů, mohyl, průtoků vody, činnosti lidí a organizací, stavu přístupových cest a okolí pramenů mě natolik zaujalo, že v této činnosti chci pokračovat i nadále a chci co nejvíce přispět k jejich záchraně a obnově. I na stavu pramenů závisí pověst našich lázní, a je i mojí věcí, jaká bude.

P R E H L E D   L I T E R A T U R Y

- Beneš Josef, Dr.: Německo-český a česko-německý kapesní slovník.
Vydalo Státní pedagogické nakladatelství v edici Kapesní slovníky.
Praha 1986.
- Knöz Vladimír: Jeseníky.
vydalo nakladatelství Oly^mpia v edici Průvodce Olympia.
Praha 1975.
- kolektiv pracov.: Jesenicko - z kraje pod Pradědem.
Vydal Osvětový dům v Jeseníku.
Jeseník 1961.
- Kumprecht Karel: Velký německo-český slovník.
Vydal A. Neubert.
Praha 1941.
- Šterba Otakar, Dr: Pramen života.
Vydalo nakladatelství Panorama v edici Knihy o přírodě.
Praha 1986.

P R I L O H Y

V této příloze jsou vyfoceny různé zajímavé orientační body a pohledy, jichž jsem si při pochůzkách za prameny všiml.

Chata na Sokolím

zbytky staré chaty /útulku/ v těžko přístupném místě na vrcholu Sokolího vrchu /964m.n.m./. Uvnitř nápisy /až z roku 1903/.

Ripperův kámen

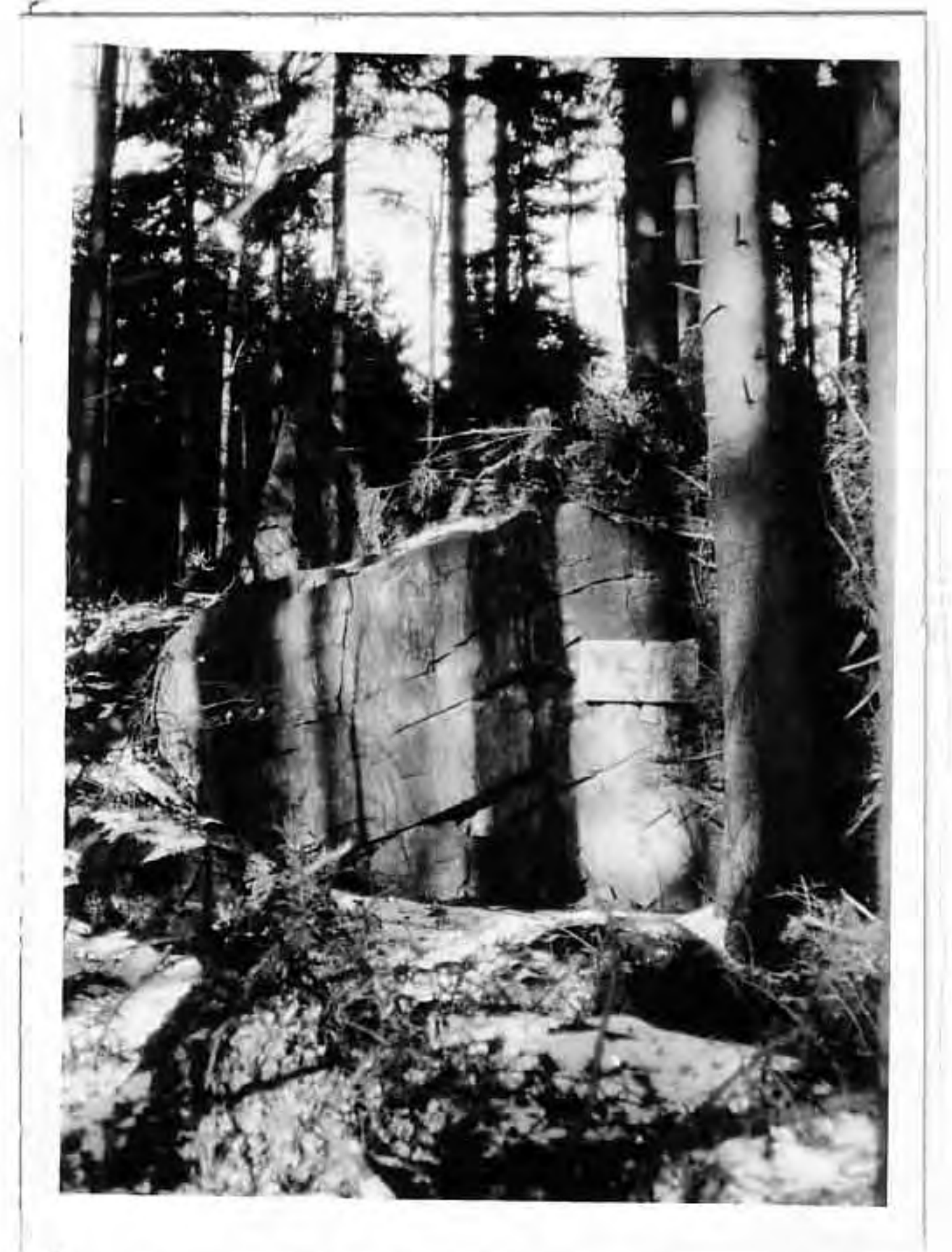
velký žulový kámen s nápisem nacházející se na křižovatce cest mezi Sokolím, Studničním a Mešvédím vrchem. Výrazný orientační bod.

Vlhký kámen

kámen s nápisem pod vrcholem Studničního vrchu. Orientační bod, dnes již mimo užívané chodníky.

*na desce nápis
Die Nassau Felsen -
tj. Vlhká skála
n. kámen*

Zlámaný pomník

výrazný orientační bod na křižovatce cest s nápisem v němčině i češtině.

Nad Flořiným pramenem

vyhlídka na pásmo Orlíka, Praděd, Malý Děd a Velký Klín přes hradbu lesa. O inverzi svědčí jasno ve vyšších a mlhy v nižších polohách.

Poď Sonybojkou

častá přítomnost rekreatantů a nezájem o přírodu vede k zaneřádění i těch nejhezčích koutů. Staré hrnce poměrně rychle zreziví a rozpadnou se, ale zbytky plastických předmětů zde najdeme i za padesát let.

Rehabilitační Okruh

jediné veřejné vyobrazení alespoň části pramenů na plechové desce v centru Lázní Jeseník, v blízkosti Hradu, pod jezírkiem.

